

T.C.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
GÜLHANE SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ TÜRKÇE GÜVENİRLİK VE
GEÇERLİĞİ

Handan ÖZÇILNAK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL

Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı
Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Programı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN / 2023

TEZ KABUL ONAYI

BEYAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Mevcut tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu,
- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Mevcut tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Handan ÖZÇILNAK

Hemşire

15/06/2023

AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ TÜRKÇE GÜVENİRLİK ve GEÇERLİĞİ (Yüksek Lisans Tezi)

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, “Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği’nin Türkçe güvenilirlik ve geçerliğinin test edilmesi amacı ile yapılmış metodolojik bir araştırmadır.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi’nde öğrenim gören Mayıs-Haziran 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmaya gönüllü olan 405 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında, Tanıtıcı Bilgi Formu, Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, korelasyon katsayısı, madde analizi, bağımsız gruplar için iki yönlü t testi, Cronbach Alfa katsayısı, test-tekrar test analizi, Hotelling T² analizi, kapsam geçerlik indeksi, doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25,0 programı ve AMOS 21,0 programları kullanılmıştır. İstatistiksel kararlar $p<0,05$ anlamlılık seviyesine göre verilmiştir.

Bulgular: Araştırma kapsamında Türkçe güvenilirlik ve geçerliği test edilen “Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” 11 maddeden oluşan Cronbach Alfa değeri 0,86 olarak hesaplanmış bir ölçektir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması $21,23\pm 2,46$ olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan Madde 11 “Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm” ($5,87\pm 1,16$) en yüksek puan ortalamasına sahip iken, Madde 5 “Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm” ($4,88\pm 1,10$) en düşük puan ortalamasına sahiptir. Ölçüt geçerliği hesaplanmasında kullanılan İletişim Becerileri Ölçeği ve Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği arasında istatistiksel olarak pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir ($r=0,67$; $p<0,001$). Doğrulayıcı faktör analizine göre, ölçeğin yapısal denklem model sonucu $p<0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 11 madde ve üç faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği’nin hemşirelik öğrencilerinin aktif empatik dinleme becerilerinin değerlendirilmesinde güvenilir ve geçerli bir ölçek olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: dinleme, aktif dinleme, etkin dinleme, empatik dinleme, güvenilirlik, geçerlik

THE RELIABILITY AND VALIDITY OF THE ACTIVE-EMPATHETIC LISTENING SCALE IN TURKISH

(Master Thesis)

SUMMARY

Aim: This research is a methodological study conducted to test the Turkish reliability and validity of the “Active-Empathetic Listening Scale”.

Materials and Methods: This research was carried out with 405 students who volunteered to participate in the research between May and June 2023, studying at the Faculty of Health Sciences, Gülhane Nursing Faculty. In the data collection, Introductory Information Form, Active-Empathetic Listening Scale, and Communication Skills Scale were used. Data were evaluated by number, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, item analysis, two-way t-test for independent groups, Cronbach's alpha coefficient, test-retest analysis, Hotelling T² analysis, content validity index, confirmatory factor analysis. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25,0 and AMOS 21,0 programs were used to evaluate the data. Statistical decisions were made according to the $p < 0,05$ significance level.

Results: The reliability and validity of the “Active-Empathetic Listening Scale” was tested within the scope of the research. The scale is consisted of 11 items with a Cronbach's alpha value of 0,86. The mean age of the nursing students participating in the study was calculated as 21.23 ± 2.46 . Item 11 “I show that I listen to others with my body language” (5.87 ± 1.16) in the scale has the highest average score, while Item 5 “I assure others that I will remember what they say” (4.88 ± 1.10) has the lowest average score. has. It was determined that there was a statistically positive, moderate and significant relationship between the Communication Skills Scale and the Active-Empathetic Listening Scale used to calculate the criterion validity ($r = 0.67$; $p < 0.001$). According to the confirmatory factor analysis, it was determined that the structural equation model result of the scale was significant at the $p < 0.001$ level and it was related to the 11 items forming the scale and the scale structure with three factors.

Conclusion: The research has shown that the “Active-Empathetic Listening Scale” can be used as a valid and reliable scale in the evaluation of active empathic listening skills of nursing students.

Keywords: listening, active listening, empathetic listening, validity, reliability

TEŞEKKÜR

Eğitim hayatım boyunca ve tez alışmam boyunca değerli bilgi ve tecrübeleriyle bana her zaman yol gösteren Doç. Dr. Emine ÖKSÜZ'e,

Eğitimimin ve tezimin her aşamasında beni destekleyen değerli danışmanım Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL'e,

Ders döneminde değerli bilgilerini paylaşan ve tez çalışmamda uzman görüşü vererek değerli katkı ve önerilerini sunan Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Belgin VAROL'a,

Tez jürisinde yer almasının yanı sıra, ölçek geliştirme ile ilgili bilgi deneyimlerini tez süreci boyunca büyük bir sabırla benimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Reyhan DOĞAN'a,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana inanmaktan vazgeçmeyen ve desteğini esirgemeyen kıymetli anne ve babama, bana daima iyi bir örnek olan ablama ve destek veren kardeşime bana gösterdikleri sabır ve anlayış için tüm içtenliğimle sonsuz sevgi ve saygılarımı sunmaktan onur ve gurur duyuyorum.

Çalışmamı bana güçlü bir kadın olmayı öğreten kıymetli annem Nursel ÖZÇILNAK'a ve kıymetli babam Ersin ÖZÇILNAK'a ithaf ediyorum.

Handan ÖZÇILNAK

Haziran 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	İ
SUMMARY.....	İİİ
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLoların LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	Xİ
KISALTMALAR.....	Xİİ
1. GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	2
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. İLETİŞİM.....	4
2.1.1. İletişimin Temel Öğeleri.....	5
2.2. KİŞİLERARASI İLETİŞİM.....	6
2.3. DİNLEME.....	7
2.3.1. Dinleme Sürecinin Aşamaları.....	8
2.3.2. Dinleme Türleri.....	8
2.3.2.1. Etkili Dinleme Türleri.....	9
2.3.2.2. Etkisiz Dinleme Türleri.....	10
2.4. AKTİF – EMPATİK DİNLEME.....	10
2.5. HEMŞİRELİKTE AKTİF EMPATİK DİNLEME BECERİSİNİN ÖNEMİ	12
2.6. ÖLÇEKLERDE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK.....	13
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	15
3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ.....	15
3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ÖZELLİKLERİ.....	15

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	15
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	16
3.4.1. Veri Toplama Formları.....	16
3.4.1.1. Tanıtıcı Bilgi Formu.....	16
3.4.1.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği.....	16
3.4.1.3. İletişim Becerileri Ölçeği.....	17
3.5. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASINDA KULLANILAN GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK YÖNTEMLER.....	18
3.5.1. ÖLÇEK GÜVENİRLİK AŞAMASI.....	18
3.5.1.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizi.....	18
3.5.1.2. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi.....	18
3.5.1.3. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı.....	18
3.5.1.4. Test-Tekrar Test Güvenirliği.....	18
3.5.1.5. Ölçek Tepki Yanlılığı.....	19
3.5.2. Geçerlik Aşaması.....	19
3.5.2.1. Dil Geçerliği.....	19
3.5.2.2. Kapsam Geçerliği.....	19
3.5.2.3. Yüzey Geçerliği.....	20
3.5.2.4. Görünüm Geçerliği/Ölçeğin Ön Uygulaması.....	20
3.5.2.5. Ölçüt Geçerliği.....	20
3.5.2.6. Yapı Geçerliği.....	20
3.5.3. Veri Toplama Formlarının Uygulanması.....	21
3.5.4. Araştırmanın Etik Yönü.....	21
3.5.5. Verilerin Değerlendirilmesi.....	22
3.5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23
4. BULGULAR.....	24
4.1. KATILIMCILARIN TANITICI ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULAR.....	24
4.2. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	25

4.3. “AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ”NİN GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	26
4.3.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizine Yönelik Bulgular.....	26
4.3.2. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizine Yönelik Bulgular	28
4.3.3. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısına Yönelik Bulgular.....	28
4.3.4. Test-Tekrar Test Güvenirliğine Yönelik Bulgular.....	29
4.3.5. Ölçek Tepki Yanlılığına Yönelik Bulgular.....	30
4.4. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ’NİN GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	30
4.4.1. Dil Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	30
4.4.2. Kapsam Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	31
4.4.3. Yüzey Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	31
4.4.4. Görünüm Geçerliği/Ölçeğin Ön Uygulamasına Yönelik Bulgular.....	32
4.4.5. Ölçüt Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	32
4.4.6. Yapı Geçerliğine Yönelik Bulgular.....	33
5. TARTIŞMA.....	37
5.1. “AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ”NİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	37
5.1.1. Madde ve Ölçek Puanına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	37
5.2. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ’NİN GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	38
5.2.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	38
5.2.2. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısına Yönelik Bulguların Tartışılması	39
5.2.3. Test-Tekrar Test Güvenirliğine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	40
5.2.4. Ölçek Tepki Yanlılığına Yönelik Bulguların Tartışılması.....	40
5.3. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ’NİN GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	41
5.3.1. DİL GEÇERLİĞİNE YÖNELİK BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	41
5.3.2. Kapsam Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	41

5.3.3. Yüzey Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	42
5.3.4. Ölçüt Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	42
5.3.5. Yapı Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	43
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
6.1. SONUÇ.....	45
6.2. ÖNERİLER.....	46
7. KAYNAKÇA.....	47
8.EKLER.....	55
EK-1. TANITICI BİLGİ FORMU.....	55
EK-1(A). AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ.....	56
EK-1(B) İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ.....	57
EK-2. UZMAN GÖRÜŞÜ ALINAN KİŞİLER.....	58
EK-3. UZMAN DEĞERLENDİRME FORMU.....	59
EK-3. (DEVAM) UZMAN GÖRÜŞ FORMU.....	60
EK-4. GÖRÜNÜM GEÇERLİĞİ DEĞERLENDİRME FORMU.....	63
EK-5. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ.....	64
EK-6. İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ.....	65
EK-7. SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ GÜLHANE BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL İZİNİ.....	66
EK-8. SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ GÜLHANE KAMPÜSÜ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ DEKANLIĞI ÇALIŞMA İZİNİ.....	67
EK-9. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR (RIZA) FORMU.....	68
9. ÖZGEÇMİŞ.....	70

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 4.1. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri

Tablo 4.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Maddelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Tablo 4.3. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeğinin Madde-Bütün Korelasyon Katsayısına Dayalı Madde Analizi Sonuçları

Tablo 4.4. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi Sonuçları

Tablo 4.5. Ölçüm Araçlarına İlişkin Cronbach Alfa (α) Güvenirlik Katsayıları

Tablo 4.6. Test-Tekrar Test Güvenilirliği Analizi Sonuçları

Tablo 4.7. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeğinin Ölçüt Geçerlik Analizi Sonuçları

Tablo 4.8. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Model Uyum İndeksleri

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 4.1. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeğine İlişkin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (standardize edilmiş)

Şekil 4.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (standardize edilmemiş)

SİMGELER VE KISALTMALAR

KGİ	: Kapsam Geçerlik İndeksi
SBÜ	: Sağlık Bilimleri Üniversitesi
AEDÖ	: Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği
İBÖ	: İletişim Becerileri Ölçeği
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
RMSEA	: Root Mean Square Error of Approximation
CFI	: Comparative Fit Index
NNFI	: Normlaştırılmamış Uyum İndeksi
GFI	: Goodness of Fit Index
AGFI	: Adjusted Goodness of Fit Index

1. GİRİŞ

1.1.PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Kişilerarası etkileşimin temelini iletişim oluşturmaktadır. İletişim, bireyin dış dünyayı anlama ve anlamlandırma sürecidir. İletişimde sürecin olumlu yönde gelişmesi ve sonuca ulaşması ancak çözüm odaklı bir yaklaşımla mümkün olabilmektedir (1).

Aktif dinleme, belirli bir amaca yönelik olarak yapılan ve iletişimde bireyi başarıya ulaştıran bir dinleme türüdür (2). Aktif dinleme becerileri, iletişimin niteliğini belirleyen önemli bir unsurdur (3). Aktif-empatik dinleme, karşıdaki bireyin bir insan olarak onurunun ve değerinin farkına varılması, bireye saygı duyulması ve onun bakış açısını anlamak için empatik bir yaklaşım gösterilmesi ile mümkündür. Aktif-empatik dinleme, bireyin kendi duygu ve düşüncelerinin farkına varmasını ve kendini yönetme becerisi kazanmasını sağlamaktadır (4). Bireyler aktif-empatik dinleme becerisi ile karşıdakinin duygularını ve ihtiyaçlarını anlayabilmekte ve potansiyellerini fark edebilmektedir (5). Aktif-empatik dinlemenin, bireyin kendisine ve çevresine yönelik tutumunu ve bakış açısını değiştirmesinde, temel değerleri ve kişisel felsefesinin gelişmesinde, duygusal anlamda olgunlaşmasında, yeni deneyimlere açık olmasında, daha az savunmacı yaklaşım sergilemesinde pek çok yararı bulunmaktadır (2).

İletişim her meslek grubunda olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de önemli bir yere sahiptir. İletişim, hemşirelik mesleğinde bireylerin ihtiyaçlarının anlaşılması, değerlendirilmesi ve bu ihtiyaçlara yanıt verilmesini sağlayan en temel ögedir. İletişim en önemli bileşeni olan dinleme, hemşire-hasta ilişkisinde hastanın en çok ihtiyacı olan şeydir. Hemşire-hasta ilişkisinde gerçekleşen aktif dinlemenin, hemşirenin empati yeteneğini arttırdığı, hasta merkezli bakım kalitesinde ve tedavi sonuçlarında göz ardı edilemeyecek bir katkıya sahip olduğu literatürde gösterilmektedir (6,7). Bununla birlikte, hemşirelerin yetersiz dinleme ve iletişim becerileri, hasta bakım memnuniyetinde azalma, olumsuz bakım sonuçları, tedavi uyumunda azalma ve klinik hatalar gibi pek çok olumsuz sonuç doğurabilmektedir (6). Bu nedenle, terapötik

iletişimde önemli öğelerden biri olan “dinleme” hemşirelik mesleğinde önem kazanmaktadır.

Uluslararası kuruluşlar, dinleme becerisinin önemini vurgulayarak etkili dinlemenin tedavi ve bakım hizmetlerinde merkezde olduğu programlar ile farkındalık oluşturmayı hedeflemişlerdir (8). Sağlık profesyonellerinin hizmet sunumunda bireyin gereksinimlerine yönelik tedavi ve bakım hizmeti sunabilmek için gelişmiş dinleme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Literatür incelendiğinde, dinleme becerisinin değerlendirildiği çok sayıda ölçme aracının olduğu görülmektedir (9,10,11,12). Öte yandan bu değerlendirme araçlarının nerede ise tamamına yakınının, yalnızca dinleme becerilerinin var olup olmadığını ölçtüğü (11,12,13), dinleme sürecinin etkinliğini gösteren aktif-empatik dinlemenin aşamalarını içeren herhangi bir aracın bulunmadığı görülmüştür (10,12,14). Bu araştırmada güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılan Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin iletişim sürecinde algılama, işleme ve yanıt verme aşamaları ile bu ihtiyaca yanıt veren çok boyutlu bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir. Bu ölçeğin Türkçe versiyonu ile hemşirelik öğrencilerinde dinleme becerileri ve yanıt verme davranışlarının ölçümü daha kapsamlı ve net bir şekilde yapılabilmesi mümkün olacağı ve aktif-empatik dinleme becerilerini inceleyen çalışmaların planlanmasında bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın hedefi, Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerliğinin sınanmasıdır.

1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Hipotez 1a: “Aktif – Empatik Dinleme Ölçeği” Türkçe uyarlaması aktif-empatik dinleme becerilerini değerlendirmede güvenilir bir ölçektir.

Hipotez 0a: “Aktif – Empatik Dinleme Ölçeği” Türkçe uyarlaması aktif-empatik dinleme becerilerini değerlendirmede güvenilir bir ölçek değildir.

Hipotez 1b: “Aktif – Empatik Dinleme Ölçeği” Türkçe uyarlaması aktif-empatik dinleme becerilerini değerlendirmede geçerli bir ölçektir.

Hipotez 0b: “Aktif – Empatik Dinleme Ölçeği” Türkçe uyarlaması aktif-empatik dinleme becerilerini değerlendirmede geçerli bir ölçek değildir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İLETİŞİM

Kişilerarası etkileşimin temelini iletişim oluşturmaktadır. Latince “communicare” fiilinden türeyen bu kavramın pek çok tanımı bulunmaktadır. Temel olarak iletişim, bireyin dünyayı anlamlandırma sürecidir (15). İletişim, emosyonel süreçlerin ve fikirlerin, mantık çerçevesinde diğer bireylere iletilmesi ve karşılıklı paylaşım süreci olarak tanımlanmaktadır (16). Başka bir tanımı ile iletişim, karşılıklı etkileşimi gerektiren aktarım ve paylaşma (17) ve bireyin kendi içsel deneyimleri aracılığıyla anlamlar yaratma ve paylaşma sürecidir (18). Bu tanımlar incelendiğinde, iletişim, temel ögenin insan olduğu, belirli bir amaca yönelik paylaşım, etkileşim ve aktif katılımı içeren, farklı disiplinlerde ve uzmanlık alanlarında farklı tanımları karşılayan çok yönlü ve önemli bir süreç olduğu söylenebilir (19).

Sosyal bir varlık olarak insan, öğrenmek, gelişmek, kendini ifade etmek gibi pek çok amaçla, doğumundan itibaren iletişim süreçlerine ihtiyaç duymaktadır (19,20). İnsan, varlığını ve sosyal yaşantısını iletişim aracılığıyla devam ettirmekte ve yaşamı boyunca sahip olduğu iletişim becerilerini geliştirmektedir (21). Bireyler jest ve mimikleri, konuşması ve davranışları ile bir bütün oluşturarak, anlama ve kendini anlatma amacıyla iletişimlerini sürdürürler (22). İletişim, beden dilinin doğru ifadesi, dinleme, etkili yanıt verme gibi becerileri içeren çok boyutlu bir kavramdır (23,24). İletişim becerileri, bireyin hayatının tüm alanlarındaki başarısını etkilemektedir (24).

İletişim becerileri, kişilerarası iletişim süreçlerinin yoğun olduğu sağlık bakım hizmetlerinde büyük önem arz etmektedir (25). Hemşirelik, hastalık gibi önemli kriz dönemlerinde bireye ve topluma ilk müdahaleyi yapan, bireyin ve toplumun güçlendirilmesini amaçlayan sağlık bakım hizmeti sunan meslek grubudur (26). Etkili iletişim becerileri, bilginin birey ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda kullanılabilmesi, hemşirelik sürecinin etkin yürütülebilmesi ve hemşirelik süreci sonuçlarını doğrudan etkilemesi açısından hemşire-hasta etkileşiminde önemlidir (27,28). Hasta- hemşire arasındaki etkili iletişim, hastanın tedaviye uyumunu artırmak, sunulun tedavi ve bakım hizmetine yönelik hemşire-hasta ilişkisini güçlendirmek, ekip

çalışması ve başarısını arttırmayı sağlarken, hemşirenin profesyonel rol ve işlevlerini geliştirebilmesi, iç görüşünü arttırması ve kriz yönetme becerilerini arttırmaktadır (29,30,31).

2.1.1. İletişimin Temel Öğeleri

İletişim süreci, iletiyi aktarmak isteyen bir kaynak, aktarılmasını sağlayan bir kanal, iletiyi alan bir alıcı, alıcının gönderdiği bir geri bildirimden oluşmaktadır (32). Bu süreçte yer alan tüm öğeler bireylerin birbirini anlaması, gelişmesi, birleşmesi, problemlerin çözülmesini sağlayan bir bütünü oluşturmaktadır.

İletişimin temel öğelerinden kaynak (gönderici), iletişim sürecinde bilgi, beceri, duygu gibi iletileri beden dili, jest, mimik ve çeşitli sembollerle ifade ederek süreci başlatan varlıktır (33). Kaynak, bilgi edinmek ve vermek, davranış değişikliği sağlamak, motivasyon oluşturmak geçirmek gibi çeşitli amaçlarla iletişim sürecini başlatabilmektedir (17). Kaynağın iletişim sürecindeki başarısında; kaynağın mevcut statüsüne uygun davranışı, iletmek istediği konu ile ilgili genel tutumu, konuya yönelik kültürel tutumu, iletmek istediği mesajda anlaşılır içerik oluşturabilmesi, uygun kanalı belirleyebilmesi gibi faktörler yer almaktadır (19,33,34).

İletişimin diğer ögesi mesaj, belirli amaçlar doğrultusunda görüş, tutum ve bilgilerin kodlanarak aktarıldığı ifadeler bütünüdür (31,34,35). İletişim sürecinin kaliteli olması ve etkin işleyebilmesi için, iletilmek istenen mesaj, alıcının seviyesine uygun olmalı, mesajın temel içeriği net bir şekilde ifade edilmelidir (36).

İletişimin diğer bir ögesi kanal, kaynağın belirli amaçlar doğrultusunda başlattığı iletişim sürecinde, mesajın iletildiği yol ve araçlar bütünüdür. Mesajın iletilmesinde kanalın doğru seçilmesi önemlidir (17). Bireyin amacı, alıcının özellikleri, mesajın içeriği, özellikleri, zaman faktörü doğrultusunda en yüksek faydayı sağlayacak kanal seçilmelidir (17,35). Kanallar çeşitli özellikleri ile üç kategoride incelenebilmektedir (36,37). Sunumsal araçlar, kaynağın kendisi tarafından iletilmesi zorunlu araçlardır. Bu araçlar doğal iletişim kanalları olarak adlandırılmaktadır. Kaynağın kullandığı sözcük, ses, jest ve mimikler bu kanallara örnek olarak verilebilir (36). Kayıt yapılabilen araçlar, mekân, zaman ve bireyden ayrı olarak kullanılan

araçlardır. Ses kayıt cihazları ve video bu kanallara örnek olarak verilebilir. Yenilikçi araçlar ise mesaj aktarabilme özelliği ile ön plana çıkmaktadırlar. Teknolojik gelişmeleri takiben ortaya çıkmaları ve insan üretimi olması nedeniyle yapay iletişim kanalları olarak adlandırılmaktadırlar. Telefon, televizyon, radyo, sosyal uygulamalar bu kanallara örnek olarak verilebilir (37).

İletişimin diğer bir ögesi alıcı, kaynağın mesajı gönderdiği iletişim unsurudur. Alıcı, kaynaktan gelen mesajı, kişisel yeterliliği doğrultusunda algılayıp, anlam çıkaran ve yanıt veren kişi ya da grup bütünüdür (33,37). İletişim süreci karşılıklı etkileşimi içeren aktif bir süreçtir. Bu nedenle, mesajın iletilmesi kadar alıcı tarafından algılanması da önem arz etmektedir (33,38).

İletişimin diğer bir ögesi geri bildirim ise, kaynak tarafından aktarılan iletiye, alıcının verdiği yanıtıdır (38). Geri bildirim, mesajın anlaşılabilirliği hakkında bilgi vermesi nedeniyle önemlidir (17,38).

2.2. KİŞİLERARASI İLETİŞİM

Sosyal bir varlık olan insan, toplum içinde belirli bir düzende yaşamaktadır. Bireyler yaşamları boyunca birbiriyle ilişki kurma, sosyal statüsünü güçlendirme, gereksinimlerini karşılama gibi pek çok amaca nedeni çevresiyle etkileşimde bulunmaktadır (39). Toplumda belirli bir düzen kurulması ve bu düzenin devamı, etkili kişilerarası iletişim ile mümkündür (40). Kişilerarası iletişim, en az iki bireyin ortak bir paydada buluşarak, birlikte fikir ve bilgi alışverişi yaptığı süreç olarak tanımlanmaktadır (40,41). Kişilerarası iletişim, aktif bir süreci işaret etmekte ve bireylerin birbiriyle etkileşimini gerektirmektedir (39).

Kişilerarası iletişim süreçlerinin pek çok işlevi bulunmaktadır. Örneğin, kişilerarası iletişim, bireysel ve toplumsal etkileşim oluşturarak gelişimi destekleyen bir ortam sunmaktadır. Kişilerarası iletişim, etkin, empatik, kabul edici ve bütünleştirici yaklaşım içermesi ile bireyden başlayarak topluma yayılan güven ve düzen ortamının oluşmasını sağlamaktadır. Çalışma hayatında ise, ekip içi ilişkilerin kalitesini artırmakta ve kurumsal düzeni sağlamaktadır (42).

2.3. DİNLEME

İşitme, bilinç dışı kulağa iletilen fonetik uyarıları ifade etmektedir. Dinleme ise, işitilen uyarıların anlamlandırılmasını içermekte olup aktif ve bilinçli bir beceridir (34,43). Dinleme becerisi, anne karnından itibaren gelişim gösteren, etkili iletişim becerisine sahip olabilmek için uyarıların aktif bir çaba ile algılama ve yanıt verebilme yetisidir (44). Dinleme işitme ile başlasa da uyarıların algılanması, anlamlandırılması ve yanıt verme ile devam eden çok boyutlu bir beceridir (45). Dinleme becerisinin bazı temel özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler, dinlemenin amaca yönelik olması, dinleyenin dinlemeye istekli ve hazır olması, aktif katılımı gerektirmesi, kişisel özellikler çerçevesinde geliştirilmesidir (46). İletişimin beş temel ögesine bakıldığında dinleme, kaynağın ilettiği mesajı net bir şekilde anlama becerisine karşılık gelmektedir.

Günlük hayatımızın önemli bir bölümünü oluşturan dinleme becerisi çeşitli amaçlara yönelik gerçekleştirilmektedir. Dinleme becerisi bir konu ya da kişi hakkında bilgi sahibi olabilmek, farklı görüş ve inanışları öğrenerek konuya daha geniş bir açıdan bakabilmek, tekrar düşünebilme fırsatına sahip olabilmek, empati yeteneğini geliştirebilmek, başarıyı artırabilmek, problemleri çözüme kavuşturabilmek, birey ya da grupları desteklemek ve kişisel gelişim sağlamak gibi pek çok amaca yönelik olarak gerçekleştirilen bir beceridir (44,47).

Dinleme becerisi bireyin fiziksel ve psikososyal konumunu anlayabilmeyi amaçlaması ile bütüncül bakış açısı gerektirmektedir (44). Karşıdaki kişinin açıkça ifade ettiği iletilerin dışında sözel olmayan iletilerin anlaşılması, beden dili ile sözel uyarıların uygunluğu gibi çok boyutlu uyarıların anlaşılmasını da içermektedir. Bu yönü ile konuşmacının ses tonu, sözcükleri, konuşma hızı, jest ve mimiklerinin bütüncül bakış açısı ile takip edilmesini de kapsayan aktif bir süreçtir.

Dinleme becerisi bireyin fiziksel ve psikososyal konumunu anlayabilmeyi amaçlaması ile bütüncül bakış açısı gerektirmektedir (44). Karşıdaki kişinin açıkça ifade ettiği iletilerin dışında sözel olmayan iletilerin anlaşılması, beden dili ile sözel uyarıların uygunluğu gibi çok boyutlu uyarıların anlaşılması bu becerinin önemli bir bileşenidir.

2.3.1. Dinleme Sürecinin Aşamaları

Dinleme sürecinin aşamalarının bilinmesi bu becerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Literatürde dinleme ile ilgili çalışmalar incelendiğinde genel olarak dinleme sürecin beş aşamadan oluştuğu görülmektedir (20,27). Bu aşamalardan ilki duyma eylemidir. Duyma, kulağa gelen fonetik uyarıların işitilmesi ile dinleme sürecini başlatan ve aktif bir çaba gerektirmeyen bir eylemdir. Duyma, dinleme sürecinin bir ön şartı olmakla birlikte, dinleme anlamına gelmemektedir. Duyma çoğunlukla fizyolojikken, dinleme bilişsel ve psikolojik bir beceridir. İkinci aşama karşıdakini anlamadır. Bu aşama bireyin, gelen uyarıları birleştirerek karşı tarafın anlatmak istediği ve duygusal sürecine yönelik çıkarımlarda bulunduğu aşamadır. Birey sözlü ve sözsüz mesajları alır, bağlantı kurar, bu mesajlardan anlam çıkarır ve gerekirse soru sorarak karşıdakini daha iyi anlamaya çalışır. Üçüncü aşama, alınan mesajların hafızada tutulduğu ve geri bildirim verirken kullanıldığı anımsama aşamasıdır. Dördüncü aşama değerlendirme aşamasıdır. Bu aşamada birey sahip olduğu bilgi, birikim, algı, tutum ve değerler doğrultusunda aldığı mesajı yorumlamaktadır. Birey aldığı mesajı değerlendirirken mesajı kabul veya reddedebilir. Son aşama olan yanıt verme, bireyin dinlediklerini yorumladıktan sonra elde ettiği çıkarımlara yönelik geri bildirim verdiği aşamadır. Geri bildirim, dinlemenin sonunda yapılabileceği gibi, dinleme süresince uygun zamanlarda da yapılabilir (20,27,48).

2.3.2. Dinleme Türleri

Dinleme becerisi, çeşitli etkenlere bağlı olarak değişiklik gösterebilen bir beceridir. Dinleme süreci, dinleme stratejileri, dinlemenin amacı, dinleyenin kişilik özellikleri ve bilişsel süreçleri, ortam özellikleri gibi pek çok faktör dinleme becerisini etkilemektedir. Bu nedenle bireylerin geliştirdiği ve kullandığı dinleme türleri farklılık gösterebilmektedir (36).

Literatür incelemeleri sonucunda dinleme türlerinin çok çeşitli sınıflandırmalarına ulaşılmıştır. Literatürde genel olarak dinleme türleri etkili ve etkisiz dinleme türleri olarak sınıflandırılmaktadır.

2.3.2.1. Etkili Dinleme Türleri

Etkili dinleme, öğrenmeyi kolaylaştırması, gelişim fırsatlarının yakalanması, iş ve sosyal yaşantıda başarı sağlaması ile bireye en çok katkı sağlayan iletişim becerisi olma özelliğine sahiptir. Etkili bir dinleyici olmanın ön şartı, kendi gereksinimleri ve düşüncelerinin farkında olarak bunları sürecin dışında bırakabilmekten geçmektedir. Bu bağlamda iletişim süreçlerinde sorumluluğun büyük çoğunluğunu dinleyici üstlenmektedir (49). Literatürde etkili dinleme türleri arasında, katılımcı, edilgin, eleştirel, derinlemesine, çözümleyici, aktif ve empatik dinleme türleri yer almaktadır.

Etkili dinleme türlerinden olan katılımcı (etkileşimli) dinleme, dinleyicinin sürece aktif katılımını içeren karşılıklı paylaşımın olduğu dinleme türüdür (50). Katılımcı dinleme, dinleyicinin fiziksel ve zihinsel olarak hazırlanması ile aktarılanların tüm boyutuyla kavrandığı, çift yönlü bir paylaşım sürecidir (9,51). Edilgin dinleme, dinleyicinin alıcı konumunda olduğu ve sözel bir geri bildirimde bulunmadığı dinleme türüdür (51). Eleştirel dinleme, dinleyicinin aktarılanları analiz etmesi, açık ve gizli mesajları fark etmesi ve geri bildirim ile kapsamı kontrol etmesini içeren ileri düzey dinleme becerileri gerektiren bir dinleme türüdür (52). Eleştirel dinleme, dinleyicinin yargısızlığı, konuşmacının bedensel ve sözel ifadelerinin bütününe takip etmesini, kişisel duygu ve düşüncelere yönelik farkındalığını ve bunları sürecin dışında tutmasını ve söylenenleri tam olarak anlayana kadar dinlemeyi sürdürmesini içeren bir dinleme türüdür (51). Derinlemesine dinleme, sözel mesajların değerlendirilmesine ek olarak bedensel ifadelerin, emosyonel içeriğin, konuşmacının gereksinimlerinin ve iletilenler arasındaki tutarlılığın takibini içeren etkin dinleme türüdür (44). Çözümleyici dinleme, konuşmacının duygu ve düşüncelerini anlayarak konuşmaya teşvik etme esasına dayanmaktadır. Dinleyicinin amacı konuşmacıyı tüm yönleriyle anlayabilmek ve doğru yansıtılabilmektir. Dinleyicinin kapsamı yansıtması ile problemin fark etmesi ve çözüm bulunması sağlanmaktadır (53). Aktif dinleme ise, konuşmacının ifadelerinin bilinçli olarak yansıtıldığı dinleme türüdür (54). Dinleyiciden, sözel ve sözel olmayan mesajlarının tamamını ve konuşmacının duygularının farkında olması beklenmektedir (51, 55).

2.3.2.2. Etkisiz Dinleme Türleri

Dinlemeyi etkili kılan unsurlar empati, dinlemeye hazır oluş, dikkatin yönlendirilmesi, dinleyicinin duygu ve düşüncelerini sürecin dışında tutması, iletilenlerin özetlenmesi ve yargısızlığı içermesidir. Bu unsurlar eksik olduğunda dinleme davranışı etkisiz hale gelmektedir (31,51). Literatürde etkisiz dinleme türleri arasında, yetersiz, kalıplaşmış, yüzeysel, görünüşte, seçerek, savunucu, tuzak kurucu, duyguya saplanarak dinleme türleri yer almaktadır.

Etkisiz dinleme türlerinden olan yetersiz dinleme, dinleme becerisini etkili hale getiren ön koşulları (empati, dinlemeye hazır oluş vs.) sağlanmadığı, geri bildirim verilmediği ve kişisel kaygıların ön planda olması gibi çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilecek etkisiz bir dinleme türüdür (31,51). Kalıplaşmış dinleme, empati yapılmaksızın kişisel değerlerin ön planda olduğu dinleme türüdür (51). Kalıplaşmış dinlemede bireyler nasihat verme, konuyu istediği yönde derinlemesine soruşturma, kişisel yorumlarını ifade etme ve kendi perspektifi ile değerlendirme davranışları sergileyebilmektedir (55). Yüzeysel dinleme, konuşmacının aktarmak istediği asıl mesajın ve duygunun anlaşılmadığı dinleme türüdür. Dinleyici kullanılan kelimelere odaklanarak asıl iletilmek istenenleri kaçırmaktadır (31). Görünüşte dinleme, dinleyicinin, dinliyormuş izlenimi yarattığı fakat dikkatini yöneltmediği dinleme türüdür (44). Seçerek dinleme, dinleyicinin sadece ilgi duyduğu ileti ve kelimeleri seçerek sergilediği dinleme türüdür (55). Savunucu dinleme, dinleyicinin, konuşmacı ifadelerinin şahsına yöneltildiğini varsayarak savunmaya geçtiği dinleme türüdür (44,51). Tuzak kurucu dinleme, dinleyicinin elde ettiği bilgileri kendi çıkarına yönelik kullanmayı ve kazanç elde etmeyi amaçladığı dinleme türüdür. Duyguya saplanarak dinleme ise, dinleyicinin duygusal süreçlere odaklandığı dinleme türünü ifade etmektedir (31).

2.4. AKTİF – EMPATİK DİNLEME

Aktif dinleme, konuşmacının ifadelerinin bilinçli olarak yansıtıldığı dinleme türüdür (9). İletişim süreci boyunca aktarılanlar, dinleyici tarafından bedensel ifadeler, göz teması ve sözel ifadeler aracılığıyla yansıtılarak kontrol edilmektedir (50,56). Aktif dinleme sırasında geri bildirim mekanizmasının sık kullanılması, konuşmacının

gerçekten dinlenildiği ve değerli olduğunun yansıtıldığı özgür ve aktif bir ortam oluşturmaktadır (50,51). Aktif dinleme, bireyi tüm yönleriyle anlamaya yönelik iletişim ve güven ilişkisi kurulmasını sağlayan dinleyicinin tüm noktaları doğru olarak kavramasına fırsat veren bir dinleme türüdür (54,56).

Bireyi tüm yönleriyle anlamaya yönelik bu çaba, empatinin dinlemeye eşlik etmesi gerektiği fikrinin son yıllarda literatüre girmesine neden olmuştur. Aktif empatik dinleme, aktif dinleme sürecine empati bileşeninin dahil edilmesiyle karakterize edilmektedir (2). Empati, başka birinin iç dünyasını ve süreçlerini doğru olarak, duygusal bileşenlerinde dahil olduğu bir kapsamda algılama yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Empatinin genellikle dinleme ile yakından ilişkili olduğu, bireyin dinleme motivasyonunu etkilediği ve etkinin iyi dinlemenin bir ön şartı olduğunu düşünülmektedir (5).

Literatüre bakıldığında, aktif empatik dinlemenin üç boyutu olduğu görülmektedir. Bu boyutlar algılama, işleme ve yanıt verme olarak ifade edilmektedir (2). İlk boyut olan algılama, konuşmacının gerçek sözlerini duymayı içermesi ile dinlemenin en temel boyutunu oluşturmaktadır. Dinlemede algılama, gerçek mesajı duymanın ötesine geçmektedir. Beden dili ve yüz ifadesi gibi sözel olmayan sinyaller yoluyla ima edilen mesajların alınmasını içermektedir (3). İşleme, aktif empatik dinlemenin ikinci boyutudur ve dinleyicinin bilişsel işlemlerini ifade etmektedir (57). İşleme sırasında dinleyen tarafından mesajlar düzenlenir, anlamlı ve kullanılabilir formlara dönüştürülür. İşleme boyutu dört beceriden oluşmaktadır. Bu becerilerden ilki, anlamı anlamaktır. Aktif empatik dinleyen karşı tarafın söylediklerini almakta ve anlamaktadır (2). İkinci beceri, altta yatan imaları yorumlamaktır. Dinleyen karşı tarafın söylediklerindeki gerçek anlamı tespit etmek için anlama ilişkin ilk izlenimlerini bildikleri ile karşılaştırmakta ve yorumlamaktadır. Üçüncü beceri, çeşitli ipuçlarının önemini değerlendirmektir. Dinleyen, ilgili bilgileri kullanarak mesajın kendi bağlamındaki olası önemini değerlendirmektedir (5). Dördüncü ve işleme boyutunun son becerisi ise, hafızadaki materyali güncelleyerek mesajı hatırlamaktır (4). Bu bağlamda, dinleyen mesajı ve sonuçlarını daha sonra kullanmak üzere hafızasında saklamaktadır. Tüm bu becerileri kapsayan işleme boyutu, dinleme süreci sırasında dinleyenin zihninde neredeyse aynı anda meydana gelen ardışık faaliyetler bütünüdür. Son boyut olan yanıt verme, dinleyicinin duyduklarını belirten,

konuşmacıya geri gönderdiği sinyalleri ifade etmektedir (58). Yanıtlar alındığında, konuşmacılar duyduklarından emin olmakta ve konuşmaya devam etmeleri için daha fazla teşvik edilmektedir . Yanıtlar, baş sallama veya yüz ifadeleri gibi sözsüz veya bilgi verme, soru sorma gibi sözlü bir biçimde olabilmektedir. Sözel ve sözel olmayan bu tür yanıtlar, mesajın alındığını göstermekte ve bireylerin birbiri arasındaki anlayışı hızlandırmaktadır.

2.5. HEMŞİRELİKTE AKTİF EMPATİK DİNLEME BECERİSİNİN ÖNEMİ

Sağlık hizmetleri, kişilerarası iletişim süreçlerinin yoğun olduğu alanlardan birisidir. Sağlık çalışanlarının hizmet sunumunda veri toplama basamağından başlayarak tedavi ve bakım hizmetlerinin her aşamasında etkili iletişim becerilerini kullanmaları büyük bir gereksinimdir. Etkili iletişim becerileri, tedavi ve bakım hizmetlerinin sonuçlarını önemli ölçüde etkilemekte ve bu etki kimi zaman hayati değer taşımaktadır (59). Bakım hizmeti sunumunun merkezi olan hemşirelik mesleğı, özünde bireyi anlama ve yardım etme sanatıdır ve bilinçli bir çaba gerektirir (60). Bu bağlamda hemşirelik mesleğı, aktif dinleme ve empati gibi temel iletişim becerilerine sahip olmayı zorunlu kılmaktadır (61). Aktif empatik dinleme, hemşirenin zamanı etkin kullanabilmesi, yargılayıcı olmayan tutum içermesi, hasta merkezli olması, hastanın özgüvenini arttırması ile terapötik ilişkiyi oluşturması ve hasta odaklı olması açısından diğer dinleme türlerinden fark edilir biçimde ayrılır (62).

Aktif dinleme, empati yapmayı gerektirmesi nedeni ile pek çok hemşirelik kuramında, özellikle de etkileşim kuramları bağlamında, önemli bir zemine yerleşir. Peplau'nun Kişilerarası İlişkiler Kuramı'na göre hemşirelik, etkileşimi içeren kişilerarası terapötik süreçleri ifade etmektedir. Bu kuramda hemşire, terapötik süreç oluşturabilmek için, aktif dinleme ve iletişim becerileri aracılığıyla hasta gereksinimlerini sorgulayarak bilinçli bir farkındalık ile eyleme geçmektedir (63, 64). Aynı şekilde Orlando hemşire hasta etkileşiminde anlamlı bir kavram olarak aktif empatik dinlemenin ilk boyutu olan algılamaya odaklanırken, Weidenbach ise insanların yardım gereksinimini saptamada empatinin önemine dikkat çekmiştir (65). Hümanistik hemşireliğin kuramsal temellerini atan Paterson ve Zderad, empatik iletişimin hemşirelikte önemli bir yer tuttuğunu ve bunun ise etkili bir dinleme ile mümkün olduğunu kuramında dile getirir (61).

Literatür incelendiğinde, aktif empatik dinlemenin hemşirelik hizmetlerine yönelik pozitif çıktılarını gösteren araştırmalar dikkat çekmektedir. Hemşireliğin terapötik çerçeve oluşturmaya katkısı olan aktif empatik dinleme, kronik hastalıklar, geriatri hemşireliği ve toplum ruh sağlığı hizmetlerine yönelik araştırmalarda ele alınmıştır (8,66). Bello'nun çalışmasında literatür taramalarından elde ettiği bulguları sunduğu çalışmada, aktif dinleme becerisinin iletişim sürecini, hemşirenin iş doyumunu ve bakım çıktılarını doğrudan etkilediğini göstermiştir (8). Haley ve arkadaşları (2017)'nin 53 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada aktif empatik dinlemenin hasta merkezli bakım sonuçları ile etkili olduğunu kanıtlamıştır (67). Veccio (2022), 225 Hemşirelik Fakültesi öğrencisinde iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla tasarladığı rol play çalışmasında, Haley'in çalışma sonuçlarını baz alarak rol play içeriğinde aktif empatik dinleme becerisine yer vermiştir (68). Tüm bu çalışmalar aktif empatik dinlemenin hemşirelik teorilerinde yer aldığını, hemşirelik bakım hizmetlerinin en önemli komponenti olduğunu, hasta bakım çıktılarında kayda değer bir yer tuttuğunu göstermektedir.

2.6. ÖLÇEKLERDE GÜVENİRLİK ve GEÇERLİK

Ölçme, belirli özelliklerin incelenerek, rakamsal değerler ve semboller aracılığıyla oransal olarak ifade edilmesidir (69). Ölçmenin amacı, incelenmek istenen değişkenlere yönelik elde edilen bulguların değerlendirilmesi ve bulgular ışığında bilimsel ilerleme sağlamaktır (70). Değerlendirme yapmak amacıyla elde edilen bulguların güvenilir olması için, kullanılan araçların objektif olması gerekmektedir. Bu amaçla kullanılan ve standardizasyonu yapılmış araçlara “ölçek” denilmektedir. Ölçekler özellikle sağlık bilimlerinde tutum, davranış gibi niceliksel verilerin değerlendirilmesini sağlaması açısından önem arz etmektedir (69). Bir ölçeğin, elde edilen verilere yönelik doğru sonuçları yansıtabilmesi için “güvenirlilik” ve “geçerlik” kriterlerini karşılamalıdır.

Güvenirlilik, ölçme aracının duyarlılık, tutarlılık, kararlılık ve objektiflik özelliklerini içermesidir. (71). Bir ölçme aracının duyarlılığı, doğru ölçüm sonuçları verebilme derecesini ifade etmektedir. Ölçme aracının tutarlılığı, belli zaman aralıklarıyla yapılan farklı ölçümlerden elde edilen sonuçların birbiriyle uygunluğunu gösterirken; ölçme aracının kararlılığı, ölçme aracının farklı zamanlarda yapılan ölçüm

sonuçlarının birbirine yakın ya da aynı sonuç verebilmesidir. lme aracının objektifliği ise, bireyi belirli bir tutuma yönlendirmeden yapılan ölümleri ifade etmektedir. Bir lğin güvenirliği, madde-toplam puan korelasyon analizi, , Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı, alt-st grup ortalamalarına dayalı madde analizi, test-re test güvenirliği ve ölçek tepki yanlılığı analizleri ile test edilebilmektedir.

Geçerlik ise, ölçülmek istenen değişkenin tüm yönleriyle ve diğer değişkenlerden ayırarak ölçebilmesidir (72). Geçerlik, bir lme aracının ölçülmek istenen özelliği diğer özelliklerden ayırarak doğru ve anlamlı ve ölçebilme oranını ifade etmektedir. Bu zellikleri taşıyan lme aracının geçerli olduğu kabul edilmektedir (70,73). lğin geçerliği, dil, yüzey, ölçüt, kapsam ve yapı geçerliği analizleri ile test edilebilmektedir. Dil geçerliği lğin kültürel uygunluğunu değerlendirirken; kapsam geçerliği ölçekte yer alan maddelerin çevirisinin, orijinal halinin sahip olduğu kapsama uygun olup olmadığını değerlendirir. Yüzey geçerliği ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği, açıklığı ve amacına uygunluğu; görünüm geçerliği ise n uygulama kapsamında lğin örneklem benzeri grupta değerlendirmesini ifade etmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırma Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve sınanması amacıyla metodolojik tipte bir araştırmadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ÖZELLİKLERİ

Araştırma, Ankara Sağlık Bilimleri Üniversitesi (SBÜ) Gülhane Hemşirelik Fakültesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında Nisan-Haziran 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. SBÜ Gülhane Hemşirelik Fakültesi dört yıllık lisans düzeyinde eğitim vermektedir. Eğitim dili Türkçedir. Fakültede klasik eğitim verilmektedir.

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde 2022-2023 eğitim öğretim yılında eğitim gören kayıtlı eğitim görmekte olan 750 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, 1 Mayıs-1 Haziran 2023 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam 400 öğrenci oluşturmaktadır. Literatürde, metodolojik olarak tasarlanan araştırmalarda örneklem sayısı ile ilgili 100 bireyin zayıf, 200 bireyin orta, 300 bireyin iyi, 500 bireyin çok iyi ve 1000 bireyin örneklem sayısı olduğu belirtilmektedir (73,74). Araştırmanın örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde bu kritere uygun olarak 400 kişiden oluşan örneklem grubun oluşturulmuştur.

Çalışmada veri kaybı olasılığı göz önünde tutularak %1 oranında yedek birey alınması öngörülmüştür. Tüm bu veriler doğrultusunda, araştırma sonucunda 405 öğrenciye ulaşılmıştır. Ulaşılan öğrenci sayısının ölçek güvenilirlik ve geçerlik analizlerinde kabul edilebilir aralıkta olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri

-Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim görmek,

-Çalışmaya katılmak için gönüllü olmak.

-18 yaş ve üstünde olmak.

Araştırmaya Dâhil Edilmeme Kriterleri

-Araştırmaya katılmada iletişimi zorlaştıracak düzeyde Türkçe dil bilgisine sahip olmak.

Araştırmadan Çıkarılma Kriterleri

-Veri toplama formlarını eksik doldurmak.

- 18 yaş altında olmak.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

3.4.1. Veri Toplama Formları

3.4.1.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatür incelemesi sonucunda oluşturulan form, öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durum, mesleki deneyim, bulunduğu sınıf gibi sosyodemografik özellikleri ile dinleme becerileri ile ilgili eğitim alma durumlarını içeren kapalı uçlu altı soruluk bir formdur (EK-1).

3.4.1.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği

Bu araştırma kapsamında güvenilirlik ve geçerliği test edilen “Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” hem dinleyen hem de anlatanın bakış açısından etkili ve etkisiz dinlemeyi değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek, Drollinger ve arkadaşları tarafından satış görevlilerinin dinleme becerilerini değerlendirmek amacıyla

geliştirilmiş bir ölçektir (4). Ölçeğin ilk geliştirildiği formunda temel amaç, müşterilerin bakış açısından etkili ve etkisiz dinlemeyi değerlendirmektir. Ölçek, Bodie tarafından genel topluma uyarlanmıştır (2). Ölçek yedili Likert tipte 11 maddelik bir öz değerlendirme ölçeğidir. Algılama, işleme ve yanıt verme olmak üzere üç alt boyut içermektedir. Ölçeğin Algılama (1. Madde, 2. Madde, 3. Madde, 4. Madde), İşleme (5. Madde, 6. Madde, 7. Madde), yanıt verme (8. Madde, 9. Madde, 10. Madde, 11. Madde). Seçenekler “Hiçbir zaman ya da neredeyse hiçbir zaman”, “Genellikle doğru değil”, “Nadiren doğru”, “Bazen doğru”, “Sıklıkla doğru”, “Genellikle doğru”, “Her zaman ya da neredeyse her zaman” şeklindedir. Maddelerin derecelendirmesi 1’den (Hiçbir zaman) 7’ye (Her zaman) doğru yapılmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur. Ölçekte, 11 puan alınabileceği en düşük puan iken, 77 puan en yüksek puan olarak hesaplanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, katılımcının belirlenen boyuta yönelik becerisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Drollinger ve arkadaşlarının çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,95 bulunmuştur (4). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,86 bulunmuştur.

3.4.1.3. İletişim Becerileri Ölçeği

Bu araştırma kapsamında Türkçe güvenilirlik ve geçerliği test edilen ölçeğin ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla “İletişim Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. İletişim Becerileri Ölçeği, iletişim becerilerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek Korkut Owen ve Bugay tarafından (2014) geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek, beşli Likert tipte 25 maddelik bir öz değerlendirme ölçeğidir. Ölçek, temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma olmak üzere beş alt boyut içermektedir. Seçenekler “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla”, “Her zaman” şeklindedir. Maddelerin puanlandırılması 1’den (Hiçbir zaman) 5’e (Her zaman) doğru yapılmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125’tir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, iletişim becerilerinin yüksek olduğunu gösterir. Ölçeği geliştiren Korkut Owen ve arkadaşlarının çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,94

bulunmuştur (75). Bu araştırmada, ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,89 olarak hesaplanmıştır.

3.5. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE'YE UYARLANMASINDA KULLANILAN GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK YÖNTEMLER

3.5.1. Ölçek Güvenirlik Aşaması

3.5.1.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizi

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin madde-toplam puan korelasyon analizi için ölçekteki her bir madde için ayrı ayrı bu madde ile bütün (geçerli madde hariç kalan tüm maddelerin toplanmasıyla hesaplanan puan) arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Araştırmalarda bir maddenin madde toplam puan korelasyon katsayısı, 0,20'nin altında ve negatif yönde ise veya geçerli maddenin ölçekten çıkarılması ile hesaplanan ölçek Cronbach Alfa katsayısı yükseliyor ise geçerli maddenin ölçekten çıkartılması gerekmektedir (73). Yapılan analizler sonucu bu çalışmada ölçeğin tüm maddeleri orijinali ile korunmuş ve ölçekten çıkarılma gereksinimi olmamıştır.

3.5.1.2. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizinde her maddenin ayrı değerlendirilmesiyle katılımcıları ayırt etmede yeterliliğini belirlemek için ölçek puanlarına göre üst %27 ve alt %27'lik grubun madde puanları arasındaki farkın anlamlılık derecesine bakılmıştır (76).

3.5.1.3. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin iç tutarlılık analizi için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır (76).

3.5.1.4. Test-Tekrar Test Güvenirliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin test-re test güvenirliğini test etmek amacıyla, ilk veri toplama uygulamasında yer alan öğrencilerden rastgele belirlenen

100 öğrenciden, ilk veri toplamadan iki-dört hafta sonra yeniden aynı form ile sosyal medya grupları üzerinden veriler toplanmıştır (71).

3.5.1.5. Ölçek Tepki Yanlılığı

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin maddelerine verilen tepkilerin eşitliğini değerlendirmek üzere Hotelling T² testi ile tepki yanlılığı test edilmiştir (77).

3.5.2. Geçerlik Aşaması

3.5.2.1. Dil Geçerliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe dil geçerliği yapılırken ilk aşamada ölçek Psikiyatri Hemşireliği ve Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği alanlarında uzman beş kişi tarafından İngilizceden, Türkçeye çevrilmiştir. İkinci aşamada, İngilizceden Türkçeye yapılan beş çeviri, Psikiyatri Hemşireliği alanında uzman iki kişi ve bir Türkçe dil uzmanı tarafından ele alınarak, ölçek maddelerinin Türk kültürüne uygunluğu değerlendirilmiş, ortak bir karara varılmıştır. Üçüncü aşamada, ölçeğin Türkçeden, İngilizceye geri çevirisi, yeminli iki tercüman, bir Halk Sağlığı Uzman Doktoru, bir uzman psikiyatri hemşiresi ve bir psikiyatri klinik hemşiresi tarafından yapılmıştır. Dördüncü aşamada ise, ölçeğin orijinal hali ile geri çeviriler arasındaki, anlam uyumu ve kültürel uygunluğu değerlendirilmiştir.

3.5.2.2. Kapsam Geçerliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin kapsam geçerliğini test etmek için, hemşirelik alanında deneyimli akademisyen beş uzmanın, ölçeğin her bir maddesinin çeviri uygunluğu ve kapsamı konusunda değerlendirmeleri alınmıştır. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde Davis yöntemi kullanılmıştır (70,71,73). Bu yöntemde, uzmanlar ölçekteki her maddenin, İngilizcesi ile Türkçesini karşılaştırarak, çevirinin uygunluğunu ve maddenin kapsamını "1= Uyumlu değil, 2= Hafifçe Uyumlu (madde ve/veya açıklamada değişiklik yapılmalı), 3= Uyumlu (madde ve/veya ifade küçük değişiklikler yapılması gerekir), 4= Kesinlikle Uyumlu" şeklinde puanlamışlardır. Uzman görüşleri alındıktan sonra ölçek maddelerinin kapsam geçerliği indeksi ve ölçeğin bütünü için ölçek düzeyinde kapsam geçerliği indeksi

puanları hesaplanmıştır. Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI), ölçekteki her bir maddeyi üç ve dört olarak puanlayan uzman sayısının, görüş bildiren tüm uzman sayısına bölünmesi ile hesaplanmıştır (71). Ölçeğin Kapsam Geçerlik İndeksi $\geq 0,80$ olması kriter olarak belirlenmiştir.

3.5.2.3. Yüzey Geçerliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin dil ve kapsam geçerliği yapıldıktan sonra araştırmacı, danışman ve Psikiyatri Hemşireliği alanında akademisyen olan üç uzman tarafından ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği, açıklığı ve amacına uygunluğu değerlendirilmiştir.

3.5.2.4. Görünüm Geçerliği/Ölçeğin Ön Uygulaması

10/05/2023-11/05/2023 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören, örneklem grubu kriterlerini karşılayan 25 öğrenci ile, örneklem grubuna dâhil edilmeksizin ön uygulama yapılarak, ölçek maddelerinin işlerliği ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Görünüm geçerliğini test etmek için ön uygulama kapsamında 25 katılımcıdan "Görünüm Geçerliği Değerlendirme Formu"ndaki soruları yanıtlamaları beklenmiştir (EK-4).

3.5.2.5. Ölçüt Geçerliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin ölçüt geçerliğini değerlendirmek için Korkut Owen ve Bugay tarafından oluşturulan "İletişim Becerileri Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nden alınan puanlar ile ölçüt geçerliği için kullanılan İletişim Becerileri Ölçeği'nden alınan puanların korelasyon katsayısı belirlenerek değerlendirilmiştir. Bu çalışmada ölçüt geçerliğinin sağlanmasında korelasyon katsayısının en düşük 0,30 olması kriteri belirlenmiştir (73)

3.5.2.6. Yapı Geçerliği

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin yapı geçerliğini değerlendirmek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapılarının doğruluğu AMOS 21

programı ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde GFI (Goodness of Fit Index), TLI (Tucker- Lewis Index), CFI (Comperative Fit Index), NFI (Normed Fit Index), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index), IFI (Incremental Fit Index) uyum iyiliği istatistiklerinden yararlanılmıştır (70).

3.5.3. Veri Toplama Formlarının Uygulanması

Araştırmada verilerin elde edilmesi amacıyla formlar 08/05/2023-11/06/2023 tarihleri arasında uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan ve öğrencilerden yazılı ve sözlü izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama formlarının görünüm ve yapıları korunarak, ölçek maddeleri ve yanıt bölümleri ile birlikte "Google Forms" uygulaması üzerinden çevrimiçi ortamda araştırmacı tarafından oluşturulmuş ve öğrencilerin iletişim halinde oldukları fakültenin sosyal medya grupları üzerinden paylaşılmıştır. Test-tekrar test için yapılan ikinci veri toplama işlemi de aynı koşullar altında gerçekleşmiştir.

3.5.4. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmada kullanılan Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmasının yapılabilmesi için, ölçeğin geliştiricisi Graham D. Bodie'den 09/09/2021 tarihinde elektronik ortamda araştırma onayı alınmıştır (EK-7).

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında ölçüt olarak kullanılabilmesi için, İletişim Becerileri Ölçeği'nin yazarı Korkut Owen'dan 26/09/2021 tarihinde elektronik ortamda araştırma onayı alınmıştır (EK-8).

Araştırmanın uygulanması için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 26/05/2022 tarihinde 46414926 sayılı 2022-200 karar numaralı yazılı izin alınmıştır (EK- 9).

Araştırmanın uygulanması için Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Kampüsü Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan 03.03.2022 tarihinde E-66181794-100-109320 sayılı yazılı izin alınmıştır (EK-10)

Araştırmaya katılmak isteyen öğrencilere araştırma hakkında bilgilerin yer aldığı “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur (Rıza) Formu” (EK-11) elektronik ortamda gönderilmiştir. Katılımcılar Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur (Rıza) Formu 'nu okuyup, onaylayıp araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra veri toplama formuna ulaşabilmişlerdir. Araştırma gönüllülük ile katılım esası uygulanmıştır.

3.5.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri “Google E-Tablolar” da toplandıktan sonra “Microsoft Excel” formatında düzenlenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından SPSS 25,0 programına kodlanmıştır. Kodlamanın ardından araştırma verileri SPSS 25,0 programında analizleri yapılmıştır.

Veriler değerlendirilirken sayı, ortalama, standart sapma ve yüzde gini tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Verilerin basıklık- çarpıklık değerleri aracılığıyla normal dağılım olup olmadığı belirlenmiştir.

Ölçüm aracının madde analizinin yapılması amacıyla, Pearson korelasyon katsayısı korelasyonlara dayalı madde analizinin değerlendirilmesinde, alt ve üst gruplarda bağımsız gruplar için iki yönlü t testi ise alt-üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizinin değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

Ölçeğin güvenirlik analizlerinin yapılması için, Cronbach Alfa katsayısının belirlenmesiyle iç tutarlılık analizi yapılmıştır. Test-re test analizlerinde Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tepki yanlılığının analizinde Hotelling T² testi kullanılmıştır.

Ölçeğin geçerlik analizlerinin yapılması için, kapsam geçerlik indeksi hesaplanarak kapsam geçerliği değerlendirilmiştir. Pearson korelasyon katsayısı

hesaplanarak ölçüt geçerliği değerlendirilmiştir. Yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizinde ise RMSEA, IFI, GFI, TLI, CFI, AGFI, NFI uyum iyiliği istatistikleri kullanılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25,0 programı, doğrulayıcı faktör analizinde AMOS 21,0 paket programları kullanılmıştır. İstatistiksel kararların verilmesinde $p < 0,05$ anlamlılık seviyesi kriter olarak kullanılmıştır.

3.5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören Mayıs-Haziran 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmaya gönüllü olan 405 öğrenciden oluşması ve araştırmanın sadece bir fakülte ile tek merkezli yürütülmesi elde edilen çıktılarının genellenmesi açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular çalışma grubu ile sınırlıdır.

Verilerin toplanması aşamasında meydana gelen Güneydoğu depremi nedeni ile üniversite öğrencileri hibrit eğitime geçmiş, bu sebeple veriler yüz yüze toplanamamıştır bu durum da araştırmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

4. BULGULAR

Bu bölümde Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin, güvenilirlik ve geçerlik bulguları dört başlık altında yer almaktadır.

4.1. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine yönelik bulgular

4.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgular

4.3. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin güvenilirliğine ilişkin bulgular

4.4. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin geçerliğine ilişkin bulgular

4.1. KATILIMCILARIN TANITICI ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Tablo 4.1.'de araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,23 \pm 2,46$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin %90,1'i kadın, %96,3'ü bekarıdır. Öğrencilerin %44'ünün iki kardeşi, %34,6'sının üç kardeşi vardır. Katılımcıların %51,9'u ailesi ile yaşadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %30,1'i birinci sınıf, %24,2'i ikinci sınıf, %30,1'i üçüncü sınıf, %22,2'si dördüncü sınıfta öğrenimine devam etmektedir. Öğrencilerin %76,3'ü hemşirelik bölümünü kendi isteği ile seçtiğini, %74,3'ü daha önce dinleme becerileri ile ilgili bir eğitim almadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n=405)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş (ort±ss)	21,23 ± 2,46	
Cinsiyet	Erkek	40 9,9
	Kadın	365 90,1
Medeni durum	Bekar	390 96,3
	Evli	15 3,7
Kardeş sayısı	Tek çocuk	14 3,5
	2 kardeş	178 44,0
	3 kardeş	140 34,6
	4 ve üzeri kardeş	73 18,0

Tablo 4.1. (Devam) Katılımcıların Tanıtıcı Özellikleri (n=405)

Sınıf	1. Sınıf	95	23,5
	2. Sınıf	98	24,2
	3. Sınıf	122	30,1
	4. Sınıf	90	22,2
Hemşirelik bölümünü kendi isteğiyle seçme durumu	Kendi seçimi	309	76,3
	Kendi seçimi değil	96	23,7
Birlikte yaşadığı kişi	Aile ile	210	51,9
	Arkadaş(lar) ile	24	5,9
	Yalnız	29	7,2
	Yurtta	142	35,1
Dinleme becerileri ile ilgili eğitim alma durumu	Evet	104	25,7
	Hayır	301	74,3

4.2. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 4.2.'de öğrencilerin Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nde yer alan maddelere verdikleri minimum puan, maksimum puan, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Bu ölçekten elde edilen en düşük değer 11 puan iken en yüksek değer ise 77'dir. Maddelerin her biri 1-7 arasında puanlanarak her maddenin puan ortalaması hesaplanması ile elde edilen bulgular en yüksek ortalama en düşük ortalama doğru sıralanarak sunulmuştur. Ölçekte yer alan 11. Madde "Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm" ($5,87 \pm 1,16$) en yüksek puan ortalamasına sahip iken, Madde 5 "Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm" ($4,88 \pm 1,10$) en düşük puan ortalamasına sahiptir (Tablo 4.2). Ölçekten elde edilen puanların yorumlanmasında, toplam ölçek puanının yüksek olması, katılımcının o sürece yönelik tercihinin de o kadar yüksek anlamına gelmektedir.

Tablo 4.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Maddelerinin Tanımlayıcı İstatistikleri

Madde	Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Maddeleri (n=405)	min	mak	ort	ss
11.madde	Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm.	1,00	7,00	5,87	1,16
8.madde	Sözlü onaylar kullanarak başkalarını dinlediğime dair güvence veririm.	1,00	7,00	5,62	1,02
9.madde	Fikirlerine açık olduğum konusunda başkalarına güvence veririm.	1,00	7,00	5,45	1,03
10.madde	Başkalarının durumlarını anladığımı gösteren sorular sorarım.	2,00	7,00	5,45	1,02
3.madde	Başkalarının nasıl hissettiğini anlıyorum.	2,00	7,00	5,31	1,00
2.madde	Başkalarının ima ettiği fakat söylemediği şeylerin farkındayım.	1,00	7,00	5,29	1,17
4.madde	Konuşulan kelimelerden daha fazlasını dinlerim.	2,00	7,00	5,28	1,15
7.madde	Başkalarının bıraktığı izleri takip ederim.	1,00	7,00	5,10	1,04
6.madde	Uygun olduğunda katıldığım ve katılmadığım noktaları özetlerim.	1,00	7,00	5,08	1,17
1.madde	Başkalarının söylemediklerine karşı duyarlıyım.	1,00	7,00	4,95	1,16
5.madde	Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm.	2,00	7,00	4,88	1,10

4.3. “AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ”NİN GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölüm AEDÖ güvenirliğinin değerlendirilmesi için yapılan madde-toplam puan korelasyon analizi, alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi, Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı, test-re test güvenirliği ve ölçek tepki yanlılığı analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.3.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizine Yönelik Bulgular

Tablo 4.3.’te korelasyona dayalı madde analizi yapılması amacıyla madde silindiğinde ölçeğin Cronbach Alfa değerleri ve madde-bütün korelasyon katsayıları bulunmaktadır.

Tablo 4.3.“Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği”nin Madde-Toplam Korelasyon Katsayısına Dayalı Madde Analizi Sonuçları

Ölçek maddeleri (n=405)		Madde toplam puan korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach's Alpha
1.madde	Başkalarının söylemediklerine karşı duyarlıyım.	0,438	0,858
2.madde	Başkalarının ima ettiği fakat söylemediği şeylerin farkındayım.	0,629	0,848
3.madde	Başkalarının nasıl hissettiğini anlıyorum.	0,555	0,848
4.madde	Konuşulan kelimelerden daha fazlasını dikkat ederim.	0,586	0,844
5.madde	Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm.	0,337	0,859
6.madde	Uygun olduğunda katıldığım ve katılmadığım noktaları özetlerim.	0,393	0,855
7.madde	Başkalarının sunduğu fikirleri takip ederim.	0,404	0,850
8.madde	Sözlü onaylar kullanarak başkalarını dinlediğime dair güvence veririm.	0,627	0,846
9.madde	Fikirlerine açık olduğum konusunda başkalarına güvence veririm.	0,649	0,844
10.madde	Başkalarının durumlarını anladığımı gösteren sorular sorarım.	0,603	0,846
11.madde	Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm.	0,609	0,848

Ölçekte yer alan maddelerin madde- toplam puan korelasyon katsayıları 0,337 ile 0,649 arasında saptanmıştır. Elde edilen bulguların incelenmesi ile her bir maddenin ölçeğin bütünü ile ilişkisini ifade eden olan madde-toplam puan korelasyonunun alt sınır olarak belirlenen 0,30'dan büyük olduğu görülmektedir. Ölçek maddelerinin içinden madde çıkarıldığında Cronbach Alfa katsayısını artıracak bir madde olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak bu aşamada ölçekten madde çıkartılma yapılmamıştır.

4.3.2. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizine Yönelik Bulgular

Tablo 4.4.'te alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analiz çıktıları bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin sınanması için ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanarak alt %27 ve üst %27'de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 4.4. Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi Sonuçları

Maddeler	Gruplar	N	Ort±ss	t	p
Madde 1	Alt grup	109	5,91±0,82	15,358	0,000
	Üst grup	109	3,99±1,01		
Madde 2	Alt grup	109	6,33±0,54	19,858	0,000
	Üst grup	109	4,03±1,07		
Madde 3	Alt grup	109	6,13±0,65	16,009	0,000
	Üst grup	109	4,37±0,94		
Madde 4	Alt grup	109	6,37±0,69	21,244	0,000
	Üst grup	109	4,12±0,86		
Madde 5	Alt grup	109	5,88±0,74	18,628	0,000
	Üst grup	109	3,94±0,79		
Madde 6	Alt grup	109	6,12±0,62	19,029	0,000
	Üst grup	109	3,97±1,00		
Madde 7	Alt grup	109	6,03±0,69	17,105	0,000
	Üst grup	109	4,18±0,89		
Madde 8	Alt grup	109	6,64±0,50	20,548	0,000
	Üst grup	109	4,66±0,87		
Madde 9	Alt grup	109	6,42±0,62	19,445	0,029
	Üst grup	109	4,40±0,88		
Madde 10	Alt grup	109	6,47±0,60	19,486	0,000
	Üst grup	109	4,52±0,85		
Madde 11	Alt grup	109	6,91±0,27	19,562	0,000
	Üst grup	109	4,62±1,19		

4.3.3. Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısına Yönelik Bulgular

Tablo 4.5.'te araştırmada yararlanılan ölçeklerin ve ölçek alt boyutlarının iç tutarlığını belirlemek için hesaplanan Cronbach Alfa (α) güvenirlilik katsayılarına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'ne yönelik Cronbach Alfa değeri 0,861 hesaplanmıştır. Ölçeğin algılama, işleme ve yanıt verme alt

boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0,752, 0,567 ve 0,805'tir. İletişim Becerileri Ölçeği'ne yönelik Cronbach Alfa değeri 0,892 hesaplanmıştır. Ölçeğin temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma alt boyutlarına yönelik Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0,760, 0,628, 0,583, 0,740, 0,599'dur.

Tablo 4.5. Ölçüm Araçlarına İlişkin Cronbach Alfa (α) Güvenirlik Katsayıları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Cronbach Alfa
Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği	0,861
Algılama Boyutu	0,752
İşleme Boyutu	0,567
Yanıt Verme Boyutu	0,805
İletişim Becerileri Ölçeği	0,892
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	0,760
İletişime Özen Gösterme	0,628
İlişki Kurmaya İsteklilik	0,583
Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim	0,740
İletişim İlkelerine Uyma	0,599

4.3.4. Test-Tekrar Test Güvenirliğine Yönelik Bulgular

Tablo 4.6.'da Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin güvenilirliğinin değerlendirilmesinde test-re test bulguları bulunmaktadır. Ölçeğin, test-re test güvenilirliğinin değerlendirilmesinde ilk uygulamayı takiben iki-dört hafta sonrasında 100 öğrenciye yeniden ölçeğin uygulaması yapılmıştır. İlk uygulamadaki toplam ölçek puan ortalaması $60,40 \pm 6,52$ ve tekrar test ölçek puan ortalaması $62,43 \pm 7,60$ 'dır. Test-re test korelasyon analizinde, öğrencilerin ilk uygulama ve tekrar uygulama sonucunda aldıkları toplam ölçek puanları arasında ileri derecede anlamlı ve pozitif bir korelasyon olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($r=0,717$; $p<0,001$).

Tablo 4.6. Test-Re Test Güvenilirliği Sonuçları

Uygulama	n	Ort±ss	p	r
İlk Test	100	60,40±6,52	p<0.001	0,717*
Tekrar Test	100	62,43±7,60		

4.3.5. Ölçek Tepki Yanlılığına Yönelik Bulgular

Bu araştırmada ölçek maddelerine yönelik tepkilerin eşitliğini değerlendirmek amacıyla Hotelling T² testi analizi yapılmıştır. Bu test sonucunda Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Hotelling T²=350.961, p<0.001 olarak saptanmıştır. Ölçekte tepki yanlılığı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

4.4. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde ölçek geçerliğinin değerlendirilmesi için dil geçerliği, kapsam geçerliği, yüzey geçerliği, ölçüt geçerliği ve yapı geçerliği analiz sonuçlarına bulunmaktadır.

4.4.1. Dil Geçerliğine Yönelik Bulgular

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin dil geçerliğini değerlendirmek üzere, ilk aşamada 11 maddelik ölçek Psikiyatri Hemşireliği ve Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında uzman beş kişi tarafından İngilizce ana dilinden Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. İkinci aşamada elde edilen beş Türkçe çeviri, Psikiyatri Hemşireliği alanında uzman iki kişi ve bir Türkçe dil uzmanı tarafından incelenerek ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ölçeğin Türkçe formu yeminli iki tercüman, bir Halk Sağlığı Uzman Doktoru, bir uzman psikiyatri hemşiresi ve psikiyatri hemşiresi tarafından incelenmiştir. Elde edilen geri çeviriler değerlendirilerek ölçeğin İngilizce formu oluşturulmuş ve ana ölçek ile aralarında fark olmadığı görülmüştür. Dördüncü aşamada ise, ölçeğin orijinal hali ile geri çeviriler arasındaki, anlam uyumu ve kültürel uygunluğu değerlendirilerek Türkçe formun son hali elde edilmiştir.

4.4.2. Kapsam Geçerliğine Yönelik Bulgular

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin kapsam geçerliğini değerlendirmek üzere, her bir maddenin çeviri uygunluğu ve kapsamı, hemşirelik alanında uzman beş akademisyen, bir Türk Dili uzmanı ve bir İngiliz Dili uzmanından oluşan uzman grup tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlar ölçekte yer alan her bir maddeyi, İngilizce orijinal hali ile Türkçe çeviri halini karşılaştırarak, çevirinin uygunluğunu ve maddenin kapsamını "1= Uyumlu değil, 2= Hafifçe Uyumlu (madde ve/veya açıklamada değişiklik yapılmalı), 3= Uyumlu (madde ve/veya ifadede küçük değişiklikler yapılması gerekir), 4= Kesinlikle Uyumlu" şeklinde puanlamışlardır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin 11 maddelik Türkçe versiyonda her maddenin Kapsam Geçerlik İndeksi değeri, 3 puan ve 4 puanı işaretleyen uzman sayısının total uzman sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği kriteri Kapsam Geçerlik indeksi $\geq 0,80$ olarak belirlenmiştir. AEDÖ Kapsam Geçerlik İndeksi oranı 0,80'in üzerinde bulunmuştur.

Ölçek maddelerinin (11 madde) Kapsam Geçerlik İndeksinin yeterliliği bulgusu ile birlikte 2 madde için (4. Madde, 7. Madde) uzmanların görüşleri doğrultusunda minör değişiklikler yapılmıştır. Madde 4 "Konuşulan kelimelerden daha fazlasını dinlerim", "Konuşulan kelimelerden daha fazlasına dikkat ederim" şeklinde, Madde 7 "Başkalarının bıraktığı izleri takip ederim", "Başkalarının sunduğu fikirleri takip ederim" şeklinde değiştirilmiştir.

4.4.3. Yüzey Geçerliğine Yönelik Bulgular

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin yüzey geçerliği kolay anlaşılabilirlik, açıklık ve amacına uygunluk açısından araştırmacı, danışman ve Psikiyatri Hemşireliği alanında akademisyen olan üç uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri sonucunda ölçek üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

4.4.4. Görünüm Geçerliği/Ölçeğin Ön Uygulamasına Yönelik Bulgular

Yüzey geçerliği sağlanan ölçeğin, veri toplama aşaması öncesinde anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik açısından Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 25 öğrenciye ön uygulaması yapılmıştır. Öğrenciler ölçekte yer alan maddelerin anlaşılabilirliğinin yeterli olduğu ve cevaplama karşılaştıkları bir sorun olmadığı yönünde geri bildirimleri bulunmaktadır. Ölçek maddelerinin anlaşılır ve uygulanabilir olduğu görülmüştür. Ön uygulamaya katılan bireylerden toplanan veriler örnekleme dahil edilmemiştir.

4.4.5. Ölçüt Geçerliğine Yönelik Bulgular

Tablo 4.7.'de Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin ölçüt geçerlik analizine yönelik bulgular bulunmaktadır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin ölçüt geçerliğinin sınanması amacıyla "İletişim Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. İletişim Becerileri Ölçeği için bu araştırmada Cronbach Alfa katsayısı 0,89 hesaplanmıştır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin toplam puanı ve alt ölçekleri ile İletişim Becerileri Ölçeği'nin toplam puanı hesaplanmıştır. Ölçeklerden alınan toplam puanlar arasında Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

İki ölçek arasında istatistiksel olarak pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=0,67$; $p<0,001$). İletişim Becerileri Ölçeği toplamı ile Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği alt boyutu olan Algılama ($r=0,555$; $p=0,000$), İşleme ($r=0,575$; $p=0,000$) ve Yanıt verme ($r=0,594$; $p=0,000$) arasında korelasyon katsayıları hesaplanmış, aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 4.7. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Ölçüt Geçerlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	İletişim Becerileri Ölçeği	
	r	p
Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği	0,678	<0,001
Algılama Alt Boyutu	0,555	<0,001
İşleme Alt Boyutu	0,575	<0,001
Yanıt verme Alt Boyutu	0,594	<0,001

4.4.6. Yapı Geçerliğine Yönelik Bulgular

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin orijinalindeki üç faktörlü yapının geçerliğini değerlendirmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tablo 4.8.'de doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan model uyum indeksleri bulunmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi bulgularına göre, ölçeğin yapısal denklem modelinin $p < 0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 11 madde ve üç faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Modelde aynı faktörün hataları arasında kovaryans oluşturmaya gerek olmadığı tespit edilmiştir. Birinci düzey çok faktör analizi sonuçlarına göre, ilgili ölçeğin uyum iyiliği indekslerinin, $X^2/SD=1,78$, $RMSEA=0,04$, $SRMR=0,03$, $CFI=0,97$, $GFI=0,96$, $AGFI=0,95$, $IFI=0,97$, $TLI=0,96$, $NI=0,94$ ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı tespit edilmiştir (Tablo 4.8.). Sonuç olarak doğrulayıcı faktör analizinde üç faktörlü yapının mükemmel uyum göstermesi ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.8. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Model Uyum İndeksleri

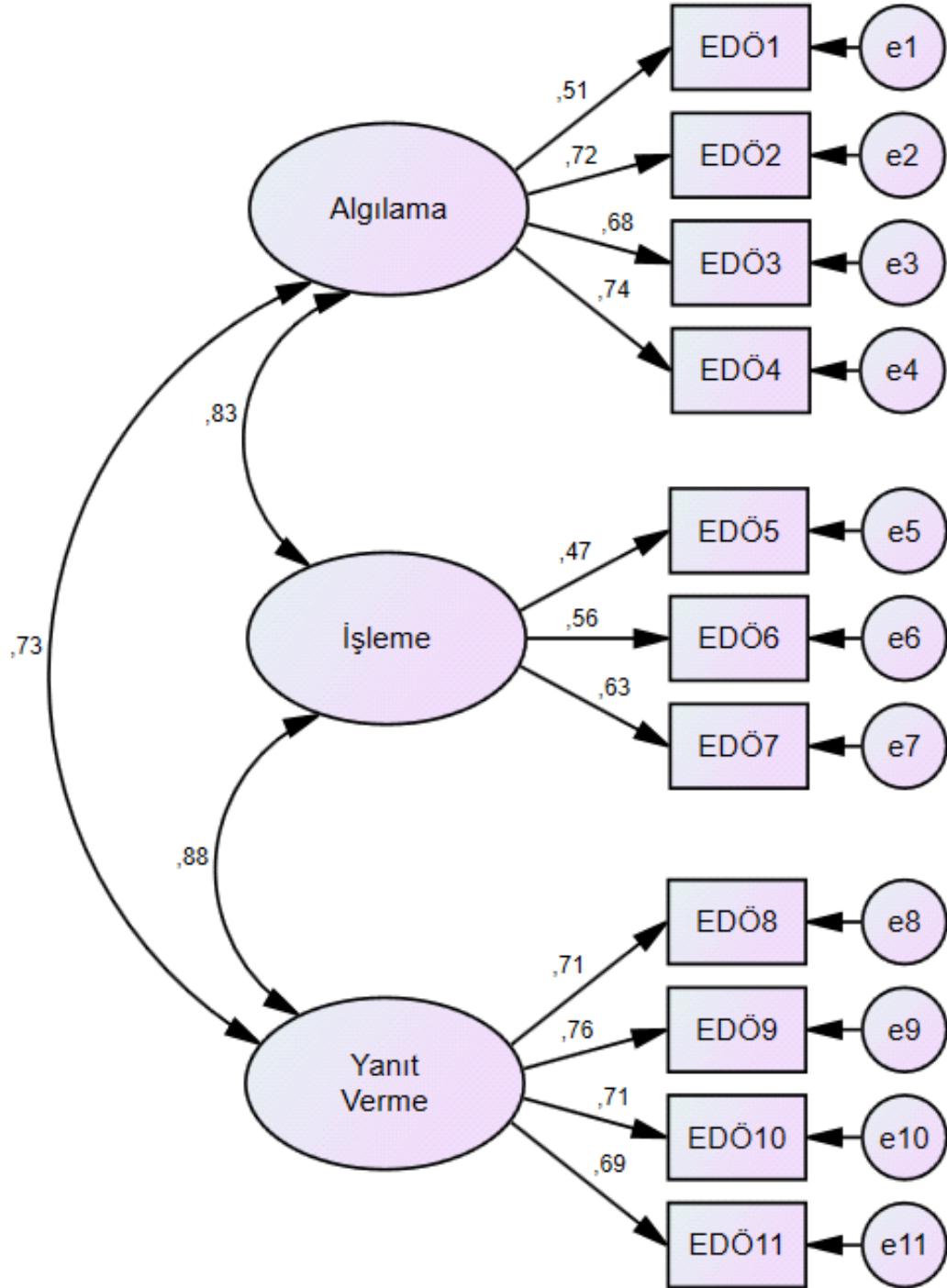
İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul edilebilir uyum Ölçütü	Modifikasyon Sonrası
X^2/SD	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	1,787
RMSEA	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	0,044
SRMR	$0,00 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,08$	0,033
CFI	$0,95 \leq CFI$	$0,85 \leq CFI$	0,977
GFI	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$	0,969
AGFI	$0,90 \leq AGFI$	$0,85 \leq AGFI$	0,950
IFI	$0,90 \leq IFI \leq 1,00$	$0,80 \leq IFI$	0,977
TLI	$0,90 \leq TLI$	$0,80 \leq TLI$	0,969
NI	$0,90 \leq NFI$	$0,80 \leq NFI$	0,949

Tablo 4.8. (Devam) Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Model Uyum İndeksleri

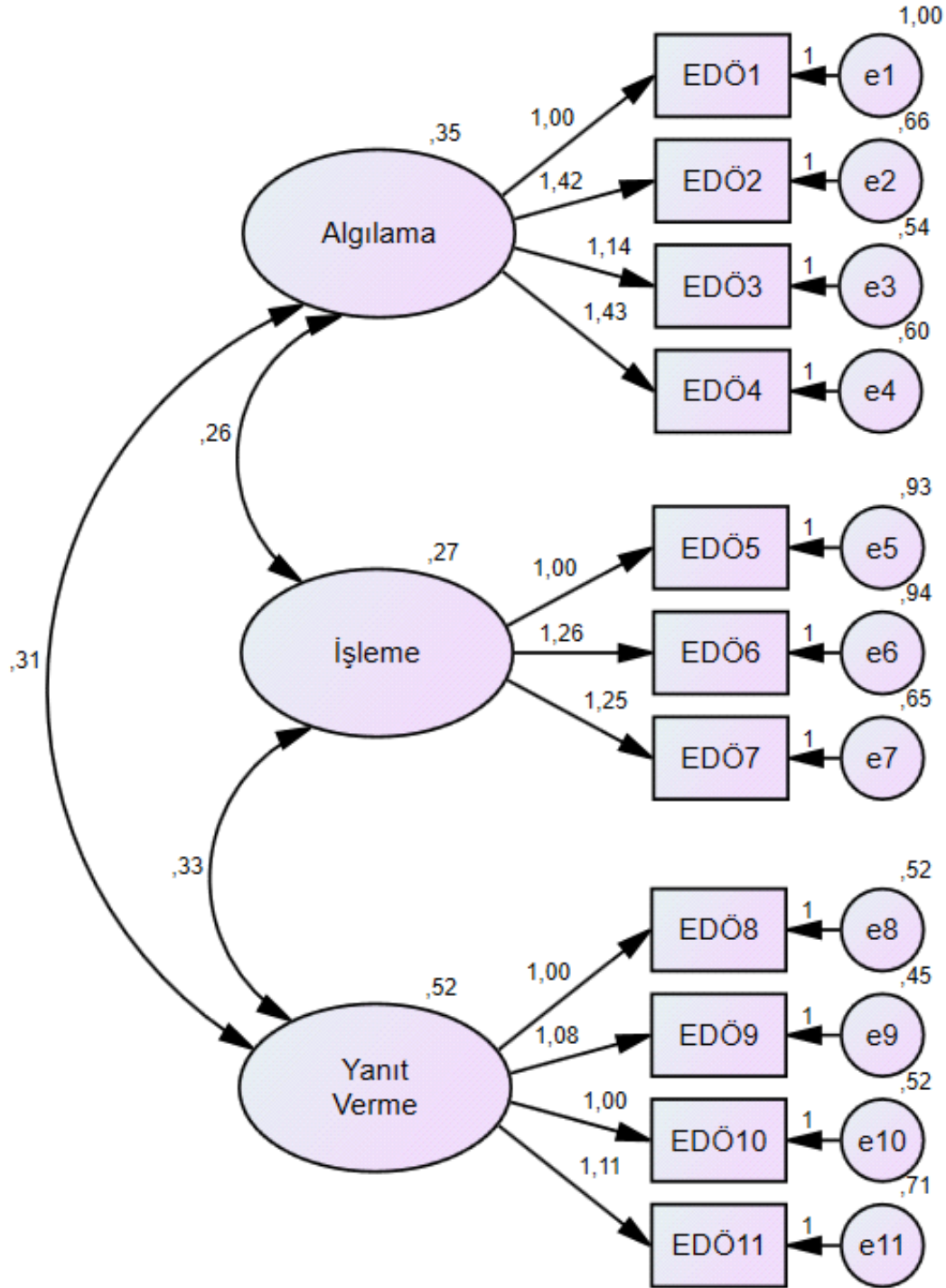
Ki kare/ Degrees of Freedom (X^2/SD)
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA): Yaklaşık hataların ortalama karekökü
Comparative Fit Index (CFI): Karşılaştırmalı Uyum İndeksi
NNFI (TLI): Normlaştırılmamış Uyum İndeksi
Goodness of Fit Index (GFI): Uyum İyiliği İndeksi
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI): Ayarlanmış Uyum İyiliği İndeksi

Doğrulayıcı faktöre analizi sonrasında Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin 11 maddelik analiz için elde edilen maddelerin standart ve standart olmayan faktör yükleri, Şekil 4.1. ve Şekil 4.2.'de gösterilmiştir. Doğrulayıcı faktöre analizi sonucunda 11 maddelik yapı için maddelerin faktör yüklerinin 0,475 değeri ile en düşük, 0,760 değeri ile en yüksek seviye arasında bulunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.1. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'ne İlişkin Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (standardize edilmiş)

Şekil 4.2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi (standardize edilmemiş)

5. TARTIŞMA

Bu çalışma Aktif-empatik dinleme ölçeğinin Türkçe güvenilirlik ve geçerliği elde edilen bulgular tartışılmıştır. Bu bölümde araştırma bulgularına yönelik tartışmaları aşağıda ifade edilen başlıklar ile açıklanmaktadır.

1. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulguların tartışılması
2. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin güvenilirliğine ilişkin bulguların tartışılması
3. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin geçerliğine ilişkin bulguların tartışılması

5.1. “AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ”NİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

5.1.1. Madde ve Ölçek Puanına Yönelik Bulguların Tartışılması

Bilimsel araştırmalarda tutum, davranış, ilgi, yetenek gibi kavramların ölçümünde ölçekler kullanılmaktadır. Likert tipi ölçekler, cevaplayıcılarda belirli değişkenlere yönelik tutum ve görüş ölçmeyi hedeflemektedir (69). Likert tipi ölçekler niceliksel verilerden elde edilen sayısal puanların hesaplanması aracılığıyla değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır (70). Likert tipi ölçeklerde cevap seçeneğinin fazla olması iç tutarlığa pozitif yönde etki etmektedir (69).

Bu araştırmada Türkçe geçerlik güvenilirliği yapılan Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin son hali orijinalindeki gibi 11 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek yedili Likert tipi öz bildirim dayalı bir ölçektir. Ölçek derecelendirmesi “Hiç ya da neredeyse hiç, Genellikle doğru değil, Nadiren doğru, Bazen doğru, Sıklıkla doğru, Genellikle doğru, Her zaman ya da neredeyse her zaman doğru” şeklindedir. Derecelendirme 1'den (Hiç ya da neredeyse hiç) 7'ye (Her zaman ya da neredeyse her zaman) doğru yapılmaktadır. Ölçekte ters hesaplanan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerine verilen yanıtlara yönelik elde edilen en düşük puan 11 iken en yüksek

puan 77 olarak hesaplanmaktadır. Elde edilen toplam puanın yüksekliği, aktif-empatik dinleme becerilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

5.2. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

5.2.1. Madde-Toplam Puan Korelasyon Analizine Yönelik Bulguların Tartışılması

Madde analizi ölçekte bulunan tüm maddelerin ölçeğe katkısının belirlenmesi ve iç tutarlılığının sınanmasını hedeflenmektedir. Bu araştırmada, madde analizi yapılmasında madde istatistiklerinin hesaplanmasında madde-toplam puan korelasyon analizi ve alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi yapılmıştır.

Korelasyona dayalı madde analizinde, ölçekteki maddelerin her biri ile o madde hariç ölçeğin bütünü arasında madde toplam puan korelasyon katsayısı hesaplanmaktadır. Madde-toplam puan korelasyonunun minimum 0,30 ve üzerinde olması gerekmektedir (73,78). Bir maddenin toplam puan ile korelasyonunun düŐüklüđu, o maddenin hedeflenen özelliği ölçmediği anlamına gelmektedir (78). Bu araştırmada, tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayıları 0,337 ile 0,649 arasında olduğu görülmüştür. Guo ve arkadaşları ölçeğin Çince versiyonunun madde analizlerinde, madde-toplam puan korelasyon katsayılarını 0,51-0,73 arasında bulmuşlardır (5). Bu araştırmada, ölçekte bulunan her maddenin ölçeğin tümü ile ilişkisini inceleyen madde-bütün puan korelasyonunu en düşük değer olarak belirlenen 0,30'dan büyük olduğu görülmektedir.

Korelasyona dayalı madde analizinde, ölçekten madde çıkarıldığında Cronbach Alfa katsayısındaki deđiŐim de incelenmektedir. Ölçekte yer alan bir maddenin çıkarılması ile Cronbach Alfa katsayısı yükseliyor ise o maddenin ölçeğin güvenirliliğini düŐürdüđu ve ölçekten çıkartılması gerektiğini göstermektedir (69). Bu araştırmada, ölçekten madde çıkarıldığında Cronbach's Alfa katsayısını artıracak bir madde olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlara dayanarak madde analizi aşamasında ölçekten madde çıkartılmamıŐtır. Madde toplam korelasyon analizinin yapılmasında ön Őartın 100-200 arasında katılımcının bulunması gerektiğidir (73). Bu araştırmada, 405 örneklem sayısına ulaŐılmış, analiz için literatürde yer alan ön Őart sađlanmıŐtır.

Sonuç olarak Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği için yapılan korelasyona dayalı madde analizi sonuçlarına dayanarak ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu düşünülmektedir.

Alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi, maddelerin ayırt ediciliğinin değerlendirilmesini sağlamaktadır (70). Ölçekte yer alan her bir maddeye yönelik hesaplanan ortalamalar baz alınarak büyükten küçüğe doğru sıralanmaktadır. Ölçek maddeleri üst ve alttan %27'lik gruplar halinde belirlenerek iki ortalama arasındaki fark karşılaştırılmaktadır. Elde edilen ortalamaların karşılaştırılmasında, alt ve üst gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı ve t değerlerinin negatif yönlü olmaması beklenmektedir (73). Bu araştırmada, ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin değerlendirilmesi için ölçekten elde edilen puanlar büyükten küçüğe sıralanarak, alt %27 ve üst %27'de yer alan gruplar (n=109) oluşturulmuştur. Alt ve üst gruplarda, ölçeğin tüm maddelerinin ayırt edicilik indeksi hesaplanmıştır. Alt ve üst grup madde puanlarının karşılaştırılması ile ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve t değerlerinin pozitif yönlü olduğu görülmüştür. Sonuç olarak ölçeğin, istenen niteliği ölçmek için ayırt edici olduğu düşünülmektedir.

5.2.2. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısına Yönelik Bulguların Tartışılması

Güvenirlik analizi, ölçekte bulunan ifadelerin kendi içinde tutarlılığının bulunup bulunmadığını ve ifadeler bütününe aynı özellikleri ölçüp ölçmediğini sınanması için yapılmaktadır. Güvenirlik analizinde, 0-1 arasında değişen Cronbach Alfa (α) katsayısı değerinin; 0,00-0,40 arasında ise ölçeğin güvenilirliğinin bulunmadığı; 0,40-0,60 arasında ise güvenilirliğinin düşük olduğu, 0,60-0,80 arasında ise oldukça güvenilir ve 0,80-1,00 arasında ise güvenilirliğinin yüksek olduğu yönünde yorumlanmaktadır (79). Bu araştırmada, literatürde önerilen biçimde ölçek güvenilirliğinin değerlendirilmesinde Cronbach Alfa katsayısı toplam ölçek ve alt boyutları için hesaplanması yapılmıştır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği toplamı için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin orijinal çalışmasına ve Japonca versiyonuna benzer şekilde 0,861'dir (4,5). Literatürde Cronbach Alfa katsayısına yönelik yer alan bilgiler baz alındığında, bu araştırmada Aktif-Empatik Dinleme

Ölçeği için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

5.2.3. Test-Tekrar Test Güvenirliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Test-tekrar test analizi, bir ölçme aracının zamana göre değişmezliğinin belirlenmesi yani kararlılığının sınanması amacıyla uygulanan güvenilirlik yöntemidir (69,78). Test-tekrar test yönteminde, ölçüm aracı örneklem grubunun kriterleri esas alınarak oluşturulan gruba belirli bir zaman aralığı ile tekrar uygulanmaktadır (71). Literatürde iki-dört haftalık bir aralığın tekrar test uygulaması için yeterli olduğu bildirilmektedir (69,70). Ayrıca tekrar test için örneklemin %25-50'sinin tekrar teste katılmasının yeterli olduğu kabul edilmektedir (73). Bu bilgiler doğrultusunda, bu araştırmada, test-tekrar test analizi literatürde belirtildiği gibi ilk uygulamadan iki-dört hafta sonra ve örneklemin %25'ine denk gelen 100 öğrenci ile yapılmıştır. Analizin bu yönüyle bilimsel yönden kabul edilebilir olduğu düşünülmektedir.

Test-tekrar test analizinde, test ile tekrar test sonucunda ölçekten elde edilen toplam puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlılığı araştırılmalıdır (70). İstatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görüldüğünde test tekrar test puanları arasında korelasyon katsayısı hesaplanmaktadır. Elde edilen korelasyon değeri (r) güvenilirlik derecesini göstermekte ve literatürde güvenilirlik için bu katsayısının 0,70 ve üzerinde olması kriteri kabul edilmektedir (69,70,73). Bu araştırmada yapılan korelasyon analizinde, katılımcıların test tekrar test sonucunda elde edilen ölçek puanları arasında ileri derecede anlamlı ve pozitif bir korelasyon olduğu bulunmuştur ($r=0,717$; $p<0,01$). Bu sonuçlara göre, ölçeğin zamana göre sonuçlarının tutarlı olduğu ve test-tekrar test güvenirlığının olduğu düşünülmektedir.

5.2.4. Ölçek Tepki Yanlılığına Yönelik Bulguların Tartışılması

Bir ölçeğin güvenirlliğini değerlendirmek üzere, katılımcıların ölçek maddelerine ilişkin tepkilerin eşit olup olmaması tepki yanlılığı ile sınanmaktadır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ölçek maddelerine yönelik yanıtlarını etkileyebilmektedir (77). Bu araştırmada, öğrencilerin ölçek maddelerine yönelik tepkilerinin eşitliğini değerlendiren Hotelling's T₂ testi sonucuna göre ölçeğin

anamlılık düzeyi $p < 0,01$ olarak bulunmuştur ($T^2=350,961$). Bu sonuca göre, ölçekte tepki yanlılığı olmadığı tespit edilmiştir.

5.3. AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİĞİNE İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

5.3.1. Dil Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Farklı kültürlerde geliştirilmiş ölçme araçlarının uyarlama çalışmalarında dil geçerliğinin test edilmesi gerektirmektedir (80). Dil geçerliği test edilirken, ölçeğin hem orjinal dili hem de ölçeğin çevrileceği dili iyi derecede konuşabilen ve anlayabilen, ayrıca her iki dilin kültürüne hâkim olan kişilerin ölçek çevirisini yapması önerilmektedir (72). Ölçeğin İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce çeviri ve geri çevirileri yapılmıştır. Ölçeğin orijinal İngilizce versiyonu ile Türkçe versiyonu karşılaştırıldığında anlam farklılığı gözlemlenmemiştir. Sonuç olarak, doğrultuda, Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun dil geçerliği açısından uygun ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

5.3.2. Kapsam Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Kapsam geçerliği ölçek maddelerinin her birinin ve ölçeğin tamamının ölçülmek istenen özelliği ölçme durumunun belirlenmesi için yapılmaktadır (70). Ölçek maddelerinin her biri ve ölçeğin bütünü kavramsal alt yapıyı kapsayabildiği oranda kapsam geçerliğine sahip olduğu kabul edilmektedir (70,71). Kapsam geçerliğinin hesaplanmasında en çok başvurulan yöntemlerden birisi uzman görüşlerine danışmaktır. Alanında uzman bireylerden oluşan bir ekipte 5 ile 40 arasında uzman olması yeterli kabul edilmektedir (71). Bu özellikleri taşıyan bireylerin oluşturduğu uzman ekibine ölçüm aracı sunularak değerlendirilmesi istenmektedir. Davis yöntemi olarak adlandırılan bu yöntemde uzmanlar her bir maddeyi ölçülmek istenen kavramı puanlamaktadır. Uzman ekibinden beklenen bir diğer yaklaşım ise, içerik ve kavramsal yapı olarak uygunsuz gördükleri maddelere yönelik önerilerini sunmalarıdır. Uzman görüşleri neticesinde elde edilen puanlar aracılığıyla ölçeğe ait kapsam geçerlik indeksi (KGİ) hesaplanmaktadır. Hesaplanan KGİ oranlarına göre maddenin ölçekte kalması ya da kalmaması hakkında karar verilmektedir (73). Bu

araştırmada ölçekte yer alan 11 maddenin Kapsam Geçerlik İndeksi değerleri istenilen minimum 0,80 değerinin üzerinde olduğu görülmüştür. Ayrıca, uzman görüşleri dikkate alınarak ölçekte bulunan iki madde için (4.Madde, 7.Madde) minör düzeltmeler yapılmıştır. Minör değişiklikleri takiben Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin kapsam geçerlik aşaması tamamlanmıştır. Ölçek maddelerinin ölçmeyi amaçladığı değişkeni tam ve doğru ölçtüğü düşünülmektedir.

5.3.3. Yüzey Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin yüzey geçerliği kolay anlaşılabilirlik, açıklık ve amacına uygunluk açısından araştırmacı, danışman ve Psikiyatri Hemşireliği alanında akademisyen olan üç uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri sonucunda ölçek üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sonuç olarak, ölçeğin kolay anlaşılabilir, açık ve amacına uygun olduğu ve yüzey geçerliğinin sağlandığı düşünülmektedir.

5.3.4. Ölçüt Geçerliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Ölçüt geçerliği uyarlaması yapılan ölçüm aracının, ölçülmek istenen özellikleri geçerliği kanıtlanmış başka bir ölçüm aracı ile karşılaştırması esasına dayanmaktadır (70,73). Bu analizde, geçerliği kanıtlanmış başka bir ölçüm aracının, uyarlanan ölçek ile aynı ya da benzer bir niteliği ölçmesi beklenmektedir. Ölçüt geçerliğinde, uyarlama yapılan ölçek ve geçerliği kanıtlanmış ölçüm aracından elde edilen sonuçların benzerliğinin değerlendirilmesi yapılmaktadır (70). Karşılaştırılan verilerde istatistiksel olarak korelasyon katsayısı hesaplaması yapılmakta ve ölçüt geçerliğinin sağlanması amacıyla en düşük katsayının 0,30 olması kriteri kabul edilmektedir (73).

Bu araştırmada Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin ölçüt geçerliğinin test edilmesi amacıyla "İletişim Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmada, Türkçe olarak geliştirilen veya Türk diline uyarlanan dinleme ile ilgili ölçeklerde, aktif ve empatik dinlemeyi ölçen ölçek maddelerinin bir arada bulunmadığı görülmüştür. İletişim becerileri ölçeği ile Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği maddeleri ölçülmek istenen özellikler açısından madde madde incelendiğinde analiz için uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu amaçla Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin ölçüt geçerliğinin test

etmek üzere Korkut Owen ve Bugay tarafından geliştirilen “İletişim Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır (75). İki ölçek arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir ($r=0,67$; $p<0,001$). İletişim Becerileri Ölçeği toplamı ile Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği alt boyutu olan Algılama ($r=0,555$; $p<0,001$), İşleme ($r=0,575$; $p<0,001$) ve Yanıt verme ($r=0,594$; $p<0,001$) arasında korelasyon katsayıları hesaplanmış, aldıkları puanlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin İngilizce, Japonca ve Çince versiyonlarının (2,3,5) ölçüt geçerlikleri, empati kuramına dayalı ölçeklerle test edilmiş ve hesaplanan pozitif korelasyon ile ölçüt geçerliklerinin sağlandığı bildirilmiştir. Bulgularımız literatür ile uyumludur.

5.3.5. Yapı Geçerliliğine Yönelik Bulguların Tartışılması

Yapı geçerliği, doğrudan gözlemlenemeyen ve sayısal olarak ifade edilmesi güç olan davranış, tutum, kavram ve benzeri nitelikleri ölçmeyi hedefleyen ölçüm aracının hangi oranda ölçebildiğini göstermek amacıyla hesaplanmaktadır (70,71,73). Bu araştırmada, Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin yapı geçerliğinin test edilmesinde, tüm değişkenlerin test edilmesi sonucu maksimum seviyede ilişkili değişkenlerin bir boyutta olmasını hedefleyen faktör analizi yöntemine başvurulmuştur (70,78). Faktör analizi ölçek bütünlüğünün test edilmesi ve alakasız değişkenlerin dışlanması amacıyla yapılmaktadır (78). Faktör analizi, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olarak yapılabilmektedir (78,81). Açımlayıcı faktör analizi, ölçüm aracında yer alan tüm maddelerin ölçülme istenen değişkeni ölçme oranını ortaya koyarak en yüksek ilişki gösteren faktörleri belirlemek amacıyla yapılmaktadır (70,82). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise, hangi faktörün hangi değişken ile yüksek ilişkili olduğu belirlendikten sonra hipotezlerin sınanması amacıyla yapılmaktadır (70,78). Hipotezlerin sınanmasında temel amaç, mevcut yapının doğruluğunu kanıtlayarak güçlendirmektir (78). Bodie'nin çalışmasında Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin yapı geçerliğinin test etmek üzere açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve üç faktörlü bir yapı olduğunu göstermektedir (2). Ölçeğin Çin, Japon ve Yunan versiyonlarına uyarılama çalışmalarında da açımlayıcı faktör analiz sonuçlarında, ölçek üç faktörlü bir yapı olarak değerlendirilmiştir (3,5,83). Ölçek uyarılama çalışmalarında, istatistiksel olarak belirlenmiş faktör yapısı ölçeğin

geliştirildiği ana çalışmada mevcut olduğu için yapı geçerliğinin test edilmesinde uygun örneklem kitlesi ile sadece doğrulayıcı faktör analizinin yapılmasının yeterli olduğu görüşü benimsenmektedir (69). Literatürdeki bu bilgiye ve farklı dillere uyarlama çalışmalarında aynı üç yapının ortaya çıktığı bilgisine dayanarak, bu araştırmadaki ölçüm modelinde AMOS programı aracılığıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi hangi faktörün hangi değişken ile yüksek ilişkili olduğu belirlendikten sonra hipotezlerin sınanması amacıyla yapılmaktadır (70,78). Hipotezlerin sınanmasında temel amaç, mevcut yapının doğruluğunu kanıtlayarak güçlendirmektir (78). Doğrulayıcı faktör analizinde model ile verilerin uyumu “uyum iyiliği istatistikleri” ile elde edilmekte ve Tablo 4.8.’de gösterildiği gibi mükemmel ve kabul edilebilir düzeylerde olması beklenmektedir. Bu araştırmada, doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarında, ilgili ölçeğin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında, $X^2/SD=1,78$, $RMSEA=0,04$, $SRMR=0,03$, $CFI=0,97$, $GFI=0,96$, $AGFI=0,95$, $IFI=0,97$, $TLI=0,96$, $NI=0,94$ ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edilmiştir. Bulgular yapısal modelin kabul edilebilirliğini desteklemektedir. Bu sonuç aynı zamanda ölçeğin Türkçe versiyonundan madde çıkarılmasına gerek duyulmadığı anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, ölçeğin Türkçe versiyonunun orijinal İngilizce versiyonunun teorik anlayışına uygun olduğu ve ölçeğin iyi bir yapı geçerliğine sahip olduğu düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerliğinin test edilmesi için metodolojik özellikte olan araştırmaya ilişkin sonuçlar aşağıda bulunmaktadır.

Kişilerarası iletişim sürecinde aktif-empatik dinleme becerilerini hemşirelik öğrencilerinde değerlendirecek Türkçe geçerli ve güvenilir bir ölçek olup olmadığı test edilmiştir.

“Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” uygulaması sonrası 11 madde için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı 0,861'dır. Test-re test güvenilirliğinde yapılan korelasyon analizinde, katılımcıların iki uygulama sonucunda aldıkları ölçek puanları arasında ileri derecede anlamlı ve pozitif yönde korelasyon olduğu bulunmuştur ($r=0,717$; $p<0,001$). Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'ne ilişkin madde analizleri sonucunda ölçekten madde çıkartılmasına gerek duyulmamıştır. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Hotelling $T^2=350,961$, $p<0,001$ olarak saptanmıştır. Bu sonuca göre, ölçekte tepki yanlılığı bulunmadığı saptanmıştır. “Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” için yapılan analizler sonucu ölçeğin güvenilir olduğu saptanarak, Hipotez 1a kabul edilmiştir.

“Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” için dil ve kapsam geçerliği yapılmış, uzman görüşleri doğrultusunda Kapsam Geçerlik İndeksi Davis yöntemi ile değerlendirme yapılmıştır. Kapsam Geçerlik İndeksi oranının 0,80'in üzerinde olduğu saptanmıştır. Ölçeğin 25 öğrencide ön uygulaması yapılmış, yüzey geçerliği sağlanmış ve ölçeğin uygulanabilir ve anlaşılır olduğu görülmüştür. Ölçüt geçerliğini test etmek ölçeğin “İletişim Becerileri Ölçeği” ile arasındaki uyum değerlendirilmiştir. İki ölçek arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir ($r=0,67$; $p<0,001$). Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin yapısal denklem model sonucu $p<0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçekte bulunan 11 madde ve üç faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. “Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği” geçerliği için yapılan dil,

kapsam, yüzey, görünüm, ölçüt ve yapı geçerliği sonuçları değerlendirilerek ölçeğin geçerli olduğu belirlenerek, Hipotez 1b kabul edilmiştir.

6.2. ÖNERİLER

Sonuçların daha genellenebilir olması için ölçeğin, özellikle sağlık profesyonellerinin farklı örneklem gruplarında doğrulanması önerilmektedir.

Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin geliştirildiği Drollinger ve arkadaşlarının çalışmada ölçek, satış elemanları ve müşterilere uygulanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, ölçek müşterilerin bakış açısından aktif ve empatik olarak etkili ve etkisiz dinleyicileri ayırt etmek için test edilmiş ve uygun olduğu ortaya konmuştur. İkinci aşamada ise ölçek, satış elemanlarının kendi dinleme becerilerine ilişkin öz değerlendirmeleri test edilmiş ve kullanıma uygun bulunmuştur (4). Bu çalışmada da Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği ile, Drollinger ve arkadaşlarının çalışmasının ikinci aşamasında olduğu gibi hemşirelik öğrencilerinin kendi öz değerlendirmeleri test edilmiştir. Drollinger ve arkadaşlarının çalışma sonuçlarından hareketle, ileriki çalışmalarda ölçeğin, hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bakış açısından aktif empatik dinleyicileri ayırt etmek ve hastaların kendi aktif empatik dinleme becerilerini değerlendirmek üzere kullanılması önerilmektedir (4). Aktif empatik dinleme becerisini değerlendiren bu ölçeğin, sağlık bakım hizmetlerinde hemşirelik öğrencileri ile hastalar arasındaki ilişkilerde yararlı bir tedavi ve bakım aracı olarak hizmet edeceği düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

1. Akoğlan Kozak M, Doğan M. Dinleme Davranışının Müşterinin Satın Alma Niyeti ve Satın Alma Davranışına Etkisi: Seyahat Acentası Satış Temsilcileri Kapsamında Bir Araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. [Internet] 2014 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 15(2): 57-83. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/113441>
2. Bodie GD. The Active-Empathic Listening Scale (AELS): Conceptualization and Evidence of Validity Within the Interpersonal Domain. *Communication Quarterly*. [Internet] 2011 [Kaynak 9 Ağustos 2021]; 59:275-95. Available at: <https://doi.org/10.1080/01463373.2011.583495>
3. Asai K., Hiraizumi T., Hanzawa R., Reliability and validity of the Japanese version of the active-empathic listening scale. . *BMC Psychology*. [Internet] 2020 [Kaynak: 4 Haziran 2022]; 8:59 Available at: <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00422-4>
4. Drollinger T, Comer L.B, Warrington L. B. Development and Validation of the Active Empathetic Listening Scale. *Psychology & Marketing*. . [Internet] 2006 [Kaynak 10 Haziran 2023]; 23:161-180 191-199. Available at: <https://doi.org/10.1002/mar.20105>
5. Guo H., Lin L., Jia Z., Sun J., Zhuang Z., Duan L., Sun J. Validation of reliability and validity of the Chinese version of the active-empathic listening scale. *Front. Psychiatry*. [Internet] 2022. [Kaynak 10 Kasım 2022] Available at: doi: 10.3389/fpsyt.2022.938461
6. Tobase L, Cardoso S., Rodrigues R, Peres H. Empathic Listening: Welcoming Strategy For Nursing Professional in Coping With The Coronavirus Pandemic. *Rev Bras Enferm.*[Internet]. 2021 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 74 (1): XXX. Available at: <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2020-0721>
7. Garanados-Gamez G ve ark. Development and Validation Of The Questionnaire To Analyze The Communication Of Nurses in Nurse-Patient Therapeutic Communication. *Patient Education and Counseling* . [Internet] 2021 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 105(1): 145-50. Available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33994261/>
8. Bello O, Gray P. Effective Communication in Nursing Practice : A literature Review [Internet]. [Kaynak 01 Haziran 2022]; Arcada Üniversitesinde Yüksek Lisans Tezi, 2017. Finlandiya.
9. Kurudayıoğlu M, Savaş Ö. Türkçeye Uyarlanmış Dinleme Stili Ölçeği'nin Değerlendirilmesi. *Journal of Mother Tongue Education*. [Internet] 2020 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 8(1): 211-16. Available at: <https://www.anadiliegitimi.com/tr/pub/issue/50602/645324>

10. Çarkıt C, Altun K. Eleştirel Dinleme/İzleme Özyeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Journal of Social Sciences of Muş Alparslan University. [Internet] 2020 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 8(3): 711-17 Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/54825/616010>
11. Şahin A, Aydın G. Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2009 [Kaynak 01 Haziran 2022];2(9):454-64 Available at: <https://toad.halileksi.net/olcek/dinleme-becerisi-farkindalik-anketi/>
12. Buluş M, Atan A, Erten Sarıkaya H. Effective Communication Skills: A New Conceptual Framework and Scale Development Study. International Online Journal of Educational Sciences. [Internet] 2017 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 9(2):575-90 Available at: <https://gcris.pau.edu.tr/bitstream/11499/26633/1/etkili-iletisim-becerileri-olcegi-toad.pdf>
13. Yahşi Ö, Aydın İ. Etkili İletişim Özyeterlilik Envanteri'nin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS). [Internet] 2020 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 2(1): 257-75 Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/caless/issue/54288/735595>
14. Ocak G, Tiraki Ö. Etkili Dinleme Becerisi Ölçeği V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitapçığı. [Internet] 2020 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 1449-61. Available at: <https://tr-scales.arabpsychology.com/wp-content/uploads/pdf/etkili-dinleme-becerisi-olcegi-toad.pdf>
15. Çıkrıkçı Ö, Çinpolat E. Kişilerarası İletişim Yetkinliği Envanteri'nin (KİYE) Türkçeye Uyarlanması. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. [Internet]. 2021 [Kaynak 30 Mart 2022]; 7 (2): 757-75. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1681933>
16. <https://sozluk.gov.tr/>
17. Tutar H, Yılmaz M. İletişim Süreci ve İşleyişi. H. Tutar, & M. Yılmaz içinde, İletişim (Genel ve Örgütsel Boyutuyla). Seçkin Yayıncılık; 2013.
18. Tekke M, Coşkun, M. Kendini Tanıma, Kendini Gerçekleştirme, Kendini Aşmışlık ve Potansiyelini Tam Kullanma: Kişilerarası İletişim. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. [Internet] 2019 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 26(1): 18 (70); 790-97. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/43078/454355>
19. Tuna Y. İletişim. Pegem Akademi Yayınevi; 2012.
20. Morina S., Kervan S. New Trends In Social, Humanities And Administrative Sciences. Dubar Publishing; 2022.

21. Uygun K, Arıkan A. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. [Internet] 2019 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 8 (4): 2256-81. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/50771/667213>
22. Çam O., Engin E. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Psikiyatri Hemşireliği Bakım Sanatı. İstanbul Tıp Kitapevi; 2021.
23. Açak MZ. Engelli Bireyler ile İletişim. Efe Akademi Yayıncılık; 2022.
24. Aşçı Ö, Hazar G, Yılmaz M. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve İlişkili Değişkenler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. [Internet] 2015 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 3:160-65 Available at: <http://journal.acibadem.edu.tr/tr/pub/issue/61309/914406>
25. Kağan , Günsel A, Bozkurt S, Çekmecelioğlu H. Sağlık Çalışanlarının Öz Liderlik Davranışlarının İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. [Internet] 2021 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 42: 43-55. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/issue/67909/939023>
26. Ulutaşdemir N. Nursing. IntechOpen; 2018.
27. Yüksel Kaçan C, Palloş A. Hemşirelik Öğrencilerinde Kültürlerarası İletişim Kaygısı ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi. [Internet] 2022 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 11(1) : 50-58. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd/issue/68679/947779>
28. Taghizadeh N., Heard G., Davidson A., Williams K., Story D. The experiences of children with autism spectrum disorder, their caregivers and health care providers during day procedure: A mixed methods study. Pediatric Anesthesia. . 2019 [Internet] 2022 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 29(6): 927-37 Available at: 10.1111/pan.13689
29. Akçam A , Kanbay Y, Işık E. Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. [Internet] 2019 [Kaynak 01 Haziran 2022]; 5(2) : 74-92. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/acusbd/issue/51500/599137>
30. Al-Mansori Z, Reishaan A. A Pragmatic Study of the Communication Skills in Doctor-Patient Discourse. Linguistics and Culture Review. [Internet] 2022 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 6(2) : 383-406. Available at: <https://lingcure.org/index.php/journal/article/view/2131/926>
31. Ofşin O. Hemşirelerin Dinleme ve Problem Çözme Becerileri. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde YL Tezi., 2019, İstanbul.
32. Cereci S. İletişim Sosyolojisi. İKSAD Publishing House. 2023.

33. Gündüz Hoşgör D. İletişim ve Sağlık İletişimi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi 2014, İstanbul.
34. Orta AZ. Etkili İletişim Sürecinde Kişilerarası İletişim Becerileri ve Yaratıcı Drama Uygulama Örneği. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi, 2009. İstanbul.
35. Orhon N., Eriş U. İletişim Bilgisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayıncılık; 2012
36. Akçay İ. Dinleme / İzleme Eğitimi. Nobel Akademik Yayıncılık. 2018.
37. Yılmaz İ. İnsanoğlunun İletişim Sürecinin Tasarım Çözümlenmeleri ile Teknolojik Gelişmeler Doğrultusunda İncelenmesi ve Bir Metot Önermesi. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde YL Tezi, 2017, İstanbul.
38. Yağcı T, Uçar M. İletişimde Engeller ve Etkinlik. Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. [Internet] 2018 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 2(3) : 142-160. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/farabi/issue/40028/471173>
39. Erdoğan A, Yıldırım B. Determination of Communication Skill Levels of University Students: The Example of Karamanoglu Mehmetbey University Faculty of Sports Sciences. The Journal of Turkish Sport Sciences. [Internet] 2023 [Kaynak 03 Haziran 2022]; 6(1) : 21-19. Available at: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsbd/issue/76412/1245915>
40. Çalışır G. Kişilerarası İletişimde Kullanılan Bir Araç Olarak Sosyal Medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. E-Journal of New World Sciences Academy. [Internet] 2015 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 10(3) : 115-144. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsahuman/issue/19952/213423>
41. Koç B, Terzi Y , Gül A. Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. [Internet] 2015 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 4(1) : 369-390. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/137008>
42. Çeken N, Kuyucak E. Communication Skills Levels of Health Services Vocational School Students. Eurasian Journal Of Health Sciences. [Internet]. 2020 [kaynak 30 Mart 2022]; 3(1): 6-10. Available at: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/950461>
43. Yıldız S. Akademik Dinleme Becerisi Yeterliliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. [Internet] 2018 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 18(2): 1210-30. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/37322/400747>

44. Kavut S. Bir İletişim Edimi ve Kişilerarası İletişim Bileşeni Olarak Dinleme Becerileri. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*. [Internet] 2018 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 17(5): 218-29 Available at: <http://acikerisim.gelisim.edu.tr/xmlui/handle/11363/995>
45. Kurudayıoğlu M, Kiraz B. Dinleme Stratejileri. *Journal of Mother Tongue Education*. 2020 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 8(2): 386-409. Available at: <https://www.anadiliegitimi.com/tr/pub/issue/53998/689231>
46. Doğan B. Strateji Temelli Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi ile Strateji Kullanma Düzeyine Etkisi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde Doktora Tezi, 2017, Malatya.
47. Gündüz O, Şimşek T. Anlama Teknikleri 2 Uygulamalı Dinleme Eğitimi. Grafiker Yayınları; 2014.
48. Gürhan N, Okanlı A. Yaşamın Sırrı İletişim. Nobel Yayıncılık;2017.
49. Brownell J. Listening Attitudes, Principles and Skills. Routledge; 2018.
50. Alyılmaz S, Ürün Karahan B. Dinleme Eğitimi. Fenomen Yayıncılık; 2019.
51. Cihangir Kaya Z. Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi. Nobel Akademik Yayıncılık; 2015.
52. Azizoğlu N, Okur A. Eleştirel Dinleme Becerisinin Kapsamının İncelenmesi. *Rumeli DE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. . [Internet] 2021 [Kaynak 02 Haziran 2022]; 22: 327-37. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/rumelide/issue/60814/898553>
53. Erdem R. İnsan Kaynakları Yöneticilerinin Mülakat Sürecindeki Dinleme Türlerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Adana Hacı Sabancı Organize Sanayi Bölgesi Örneği. Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi, 2019, Mersin.
54. Gürkan N. Hemşirelerin Etkin Dinleme ve Beden Dilini Değerlendirme Özelliklerinin Araştırılması. İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde YL Tezi, 2011, İstanbul.
55. Varol R. Dinlemek. Nüve Yayıncılık; 2011.
56. Tennant K, Long A, Toney-Butler T. Active Listening. StatPearls Publishing; 2022.
57. Manusov V, Stofleth , Harvey J, Crowley J. Conditions and Consequences of Listening Well for Interpersonal Relationships: Modeling Active-Empathic Listening, Social-Emotional Skills, Trait Mindfulness, and Relational Quality. *International Journal*. [Internet] 2018 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 34 (2): 1-17. Available at: 10.1080/10904018.2018.1507745

58. Shrivastava, A. Active Empathic Listening as a Tool for Better Communication. *International Journal of Marketing and Business Communication*. [Internet] 2014. [Kaynak 03 Haziran 2022]; 3(3): 13-18. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2538476
59. Dirdar E, Olgun N. Türk Diyabet Eğitim Hemşirelerinin İletişim ve Dinleme Becerilerinin Değerlendirilmesi: Kesitsel Çalışma. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*. [Internet] 2022 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 1128-34
60. Baysan A., Yıldırım Y., Fadiloğlu Z.Ç., Ayker F.Ş., Stoması Olan Bireylerin Wiedenbach'ın Hemşirelik Kuramına Dayalı Eğitimi. *Van Sag Bil Dergisi* [Internet] 2019. [Kaynak 1 Haziran 2023] 12(1):20-25. Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/844168>
61. Bozdoğan Yeşilot S., Öz F., Hemşirenin Varlığı: Kuramsal Bir Bakış. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. [Internet] 2016. [Kaynak 1 Haziran 2023] 7(2):94-99 Available at: https://jag.journalagent.com/phd/pdfs/PHD_7_2_94_99.pdf
62. Webb L. *Nursing: Communication Skills in Practice*. Oxford University Press; 2011.
63. Hagerty T.A., Samuels W., Norcini-Pala A., Gigliotti E., Peplau's Theory of Interpersonal Relations: An Alternate Factor Structure for Patient Experience Data?. *LaGuardia Community College* [Internet] 2017. [Kaynak 2 Şubat 2023]; 30(2): 160-167. Available at: doi:10.1177/0894318417693286
64. Deane W.H., Fain J.A. Incorporating Peplau's Theory of Interpersonal Relations to Promote Holistic Communication Between Older Adults and Nursing Students. *Journal of Holistic Nursing*. [Internet] 2016. [Kaynak 3 Haziran 2023] 34(1):35-41 Available at: 10.1177/0898010115577975
65. Nesengani T., Downing C., Poggenpoel, M., Stein, C. Strategies to facilitate effective caring for patients in primary health care clinics. *Curationis*. [Internet] 2021. [Kaynak 29 Mayıs 2023]; 44(1) Available at: <https://doi.org/10.4102/curationis.v44i1.2201>
66. Pratt H., Moronet T., Middleton R. The influence of engaging authentically on nurse-patient relationships: A scoping Review. *Nursing Inquiry*. . [Internet] 2020 . [Kaynak: 4 Haziran 2023]; 28(2)1-15 Available at: <https://doi.org/10.1111/nin.12388>
67. Haley B, Heo S, Wright P, Bar C, Rettiganti M, Anders M. Relationships among active listening, self-awareness, empathy, and patient-centered care in associate and baccalaureate degree nursing students. *NursingPlus Open*. . [Internet] 2017 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 3: 11-16 Available at: 10.1016/j.npls.2017.05.001
68. Vecchio AD, Moschella PC, Lanham JG, Zaveritnik JE. Acting to Teach Communication Skills to Nurses. *Clin Teach*. [Internet] 2022 [Kaynak 10 Haziran 2022]; 19(4):289-93 Available at: 10.1111/tct.13489
69. Seçer İ. *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci*. Anı Yayıncılık; 2018

70. Kartal M, Bardakçı S. SPSS ve AMOS Uygulamalı Örnekleriyle Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri. Akademisyen Kitabevi; 2022.
71. Şencan H. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Seçkin Yayıncılık; 2005.
72. Karakoç Y, Dönmez L. Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Temel İlkeler. Tıp Eğitimi Dünyası. . [Internet] 2014 [Kaynak 10 Haziran 2023]; 40: 39-49 Available at: <https://doi.org/10.25282/ted.228738>
73. Alpar R Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik. Detay Yayıncılık; 2022.
74. Şahin M.G., ve Boztunç Öztürk N. Eğitim alanında ölçek geliştirme süreci: Bir içerik analizi çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi. . [Internet] 2018 [Kaynak 10 Haziran 2023]; 26(1), 191-199. Available at: [doi:10.24106/kefdergi.375863](https://doi.org/10.24106/kefdergi.375863)
75. Korkut Owen F., Bugay A., İletişim Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. . [Internet] 2014. [Kaynak 10 Eylül 2021] 10(2): 51-64 Available at: <https://toad.halileksi.net/olcek/iletisim-becerileri-olcegi-3/>
76. Baştürk S, Dönmez G, Dicle A. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Vize Yayıncılık; 2013.
77. Özdamar K. Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINTAB uygulamalı. Eskişehir: Nisan Kitabevi; 2017.
78. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin M. Hemşirelikte Araştırma Süreç, Uygulama ve Kritik. Nobel Tıp Kitabevleri; 2015.
79. Tavşancıl, E. Tutumların Ölçülmesi ve Spss İle Veri Analizi, Ankara: Nobel Yayıncılık;2005
80. Bayık M, Gürbüz S. Ölçek Uyarlamada Metodoloji Sorunu: Yönetim ve Örgüt Alanında Uyarlanan Ölçekler Üzerinden Bir Araştırma. İş ve İnsan Dergisi. [Internet] 2016 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 3(1): 1-20 Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iid/issue/26700/280894>
81. Erkorkmaz Ü, Etikan İ, Demir O, Özdamar K, Sanisoğlu Y. Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Uyum İndeksleri. Türkiye Klinikleri J Med Sci. [Internet] 2013 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 33(1): 210-23 Available at: [10.5336/medsci.2011-26747](https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26747)
82. Orçan F. Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi: İlk Hangisi Kullanılmalı?* Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi. [Internet] 2018 [Kaynak 10 Eylül 2022]; 9(4): 413-21 Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/608229>

83. Kourmousi N., Kounenou K, Tsitsas G, Yotsidi V. Active Empathic Listening Scale (AELS): Reliability and Validity in a Nationwide Sample of Greek Educators. Social Sciences. [Internet] 2017. [Kaynak 10 Eylöl 2022]; 6(4): 113-120 Available at: <https://doi.org/10.3390/socsci6040113>

8.EKLER**EK-1. Tanıtıcı Bilgi Formu**

1. Yaşınız: .....
2. Cinsiyet: a. Kadın b. Erkek
3. Medeni durumunuz: a. Evli b. Bekar
4. Kaç kardeşsiniz (Siz dahil): a. 1 b. 2 Kardeş c. 3. Kardeş d. 4 ve üzeri
5. Hemşirelik Fakültesi'nde eğitim görmekte olduğunuz yılı seçiniz. a. 1.Sınıf b. 2. Sınıf c. 3. Sınıf d. 4. Sınıf
6. Hemşirelik bölümünü kendi isteğiniz ile mi seçtiniz? a. Evet b. Hayır
7. Şu anda kimle yaşıyorsunuz? a. Ailemle yaşıyorum b. Arkadaş(lar)ımla c. Yurtta kalıyorum d. Yalnız yaşıyorum
8. Daha önce dinleme becerileri ile ilgili bir eğitim aldınız mı? a. Evet b. Hayır

EK-1(A). Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği

<p>AKTİF-EMPATİK DİNLEME ÖLÇEĞİ</p> <p>Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak bu ifadelerin kendinizle ilgili ne sıklıkta doğru olduğunu düşündüğünüzü belirtiniz.</p>	1- Hiç / Neredeyse hiç	2- Genellikle doğru değil	3- Nadiren	4- Bazen doğru	5- Sıklıkla doğru	6- Genellikle doğru	7- Her zaman/ Neredeyse her zaman doğru
1) Başkalarının söylemediklerine karşı duyarlıyım.							
2) Başkalarının ima ettiği fakat söylemediği şeylerin farkındayım.							
3) Başkalarının nasıl hissettiğini anlıyorum.							
4) Konuşulan kelimelerden daha fazlasını dikkat ederim.							
5) Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm.							
6) Uygun olduğunda katıldığım ve katılmadığım noktaları özetlerim.							
7) Başkalarının bıraktığı izleri takip ederim.							
8) Sözlü onaylar kullanarak başkalarını dinlediğime dair güvence veririm.							
9) Fikirlerine açık olduğum konusunda başkalarına güvence veririm.							
10) Başkalarının durumlarını anladığımı gösteren sorular sorarım.							
11) Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm (örneğin başımı sallayarak).							

EK-1(B) İletişim Becerileri Ölçeği

İfadeler	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. İnsanları oldukları gibi kabul ederim.	①	②	③	④	⑤
2. Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.	①	②	③	④	⑤
3. Başkalarını önyargısız dinlerim.	①	②	③	④	⑤
4. Yaşadığım olaylardaki duygularımı sözlerimle ve beden dilimle başkalarına iletebilirim.	①	②	③	④	⑤
5. Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	①	②	③	④	⑤
6. Birisi ile iletişim içindeyken sakın bir ses tonuyla konuşurum.	①	②	③	④	⑤
7. İnsanlara yakın ilgi duyarım.	①	②	③	④	⑤
8. Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim.	①	②	③	④	⑤
9. İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	①	②	③	④	⑤
10. Konuşurken söylediklerimle beden dilimin uyuşmasına dikkat ederim.	①	②	③	④	⑤
11. Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	①	②	③	④	⑤
12. Konuşmaları dinlerken, içerikle yüz ifadesinin ya da beden duruşunun uyumuna dikkat ederim.	①	②	③	④	⑤
13. Benimle herhangi bir konuda konuşmayı istemeyen birisini konuşmaya zorlamam.	①	②	③	④	⑤
14. Başkalarına içtenlikle iltifat ederim.	①	②	③	④	⑤
15. Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim.	①	②	③	④	⑤
16. Birileriyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm.	①	②	③	④	⑤
17. Duygularımı rahatlıkla dile getirebilirim.	①	②	③	④	⑤
18. Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim.	①	②	③	④	⑤
19. Yüz yüze olmasak da konuştuğum kişinin duygusunu ses tonundan anlayabilirim.	①	②	③	④	⑤
20. Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim.	①	②	③	④	⑤
21. Birisiyle konuşurken ona yanıt vermeden önce onu doğru anlayıp anlamadığımı yoklarım.	①	②	③	④	⑤
22. Yazılırken seçilen sözcüklerin de önemli olduğunu aklımda tutarım.	①	②	③	④	⑤
23. Karşımdakini dinlerken onu anladığımı uygun bir dille ifade ederim.	①	②	③	④	⑤
24. Birisine bir öneride bulunmadan önce, onun öneri vermeme isteyip istemediğine dikkat ederim.	①	②	③	④	⑤
25. Eğer karşımdakinin işine yarayacaksa yaşadığım benzer deneyimleri onunla paylaşıyorum.	①	②	③	④	⑤

EK-2. Uzman Görüşü Alınan Kişiler

Uzman Kişi	Bölümü
Prof. Dr. Gülten GÜVENÇ	SBÜ Gülhane Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD. Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Belgin VAROL	SBÜ Gülhane Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği ABD. Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Berna Eren FİDANCI	SBÜ Gülhane Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği ABD. Öğretim Üyesi
Dr. Öğr. Üyesi Gamze SARIKOÇ	Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği ABD. Öğretim Üyesi
Psikolog Çağla KARAKILIÇ	Özel Güney Gelişim Anadolu Lisesi Çocuk-Ergen Psikoloğu

EK-3. Uzman Değerlendirme Formu

Sayın hocam,

Bireylerin aktif-empatik dinleme beceri ve seviyelerini amacıyla geliştirilen “**Active-Empatic Listening Scale (AELS)**” isimli ölçeğin Türkçe güvenirlik ve geçerlik çalışmasını yapmayı planlıyoruz. Bu çalışma için dil eşdeğerliği yapılan ölçeğin kapsamının geçerliğini değerlendirmek için alan uzmanı olarak değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız.

Sağlık sektöründe hizmet verecek öğrencilerin dolduracağı şekilde planlanan bu ölçme aracında yer alan maddeleri; anlaşılabilirliği, yeterince açık ve yalın olup olmaması, orijinal ölçek maddesi ile uyumlu olup olmaması ve alt boyutların isimlendirilmesi ve maddelerin alt boyutlara uygunluğu açısından değerlendirmenizi rica ediyoruz. Bu kriterlere göre, ölçme aracı maddeleri ile ilgili görüşlerinizi veya maddenin uygun halini “**AÇIKLAMA**” sütununa yazabilirsiniz.

Zaman ayırdığınız ve çalışmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz. Saygılarımızla...

Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL

Handan ÖZÇILNAK

EK-3. (Devam) Uzman Görüş Formu

	ÖLÇEĞİN ORJİNALİ	TÜRKÇE ÇEVİRİ	UZMAN GÖRÜŞÜ				
Ölçeğin Adı	Active-Empatic Listening Scale	Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği	1-Uyumlu Değil	2-Hafifçe Uyumlu	3-Uyumlu	4 -Kesinlikle uyumlu	Öneri
Ölçeğin Kısaltması	AELS	AEDÖ					
Açıklaması	Please indicate how frequently you perceive these statements to be true about yourself, using the following scale	Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak bu ifadelerin kendinizle ilgili ne sıklıkta doğru olduğunu düşündüğünüzü belirtiniz					
Likert Tipi	1- Never/almost never true 2- Usually not true 3- Sometimes but infrequently true 4- Occasionally true 5- Often true 6- Usually true 7- Always/almost always true	1- Hiç / Neredeyse hiç 2- Genellikle doğru değil 3- Nadiren 4- Bazen doğru 5- Sıklıkla doğru 6- Genellikle doğru 7- Her zaman / Neredeyse her zaman doğru					
Madde 1	I am sensitive to what others are not saying.	Başkalarının söylemediklerine karşı duyarlıyım.					

EK-3. (Devam) Uzman Görüş Formu

Madde 2	I am aware of what others imply but do not say.	Başkalarının ima ettiği fakat söylemediği şeylerin farkındayım.					
Madde 3	I understand how others feel.	Başkalarının nasıl hissettiğini anlıyorum.					
Madde 4	I listen for more than just the spoken words.	Konuşulan kelimelerden daha fazlasını dinlerim.					
Madde 5	I assure others that I will remember what they say.	Başkalarına söylediklerini hatırlayacağıma dair güvence veririm.					
Madde 6	I summarize points of agreement and disagreement when appropriate.	Uygun olduğunda katıldığım ve katılmadığım noktaları özetlerim.					
Madde 7	I keep track of points others make.	Başkalarının bıraktığı izleri takip ederim.					
Madde 8	I assure others that I am listening by using verbal acknowledgements.	Sözlü onaylar kullanarak başkalarını dinlediğime dair güvence veririm.					
Madde 9	I assure others that I am receptive to their ideas.	Fikirlerine açık olduğum konusunda başkalarına güvence veririm.					
Madde 10	I ask questions that show my understanding of others positions.	Başkalarının durumlarını anladığımı gösteren sorular sorarım.					

EK-3. (Devam) Uzman Görüş Formu

Madde 11	11) I show others that I am listening by my body language (e.g., head nods).	Başkalarına beden dilimle dinlediğimi gösteririm (örneğin; başımı sallayarak).					
Alt Boyutlar	Sensing: Item 1, 2, 3, 4 Processing: Item 5, 6, 7 Responding: Item 8,9,10,11	Algılama: Madde 1, 2, 3, 4 İşleme: Madde 5, 6, 7 Yanıt verme: Madde 8,9,10,11					

EK-4. Görünüm Geçerliği Değerlendirme Formu

Görünüm Geçerliği Değerlendirme Formu
1. Ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği nasıldı?
2. Ölçek maddelerinin derecelendirmesine yönelik görüşleriniz nelerdir?
3. Ölçek maddelerine yönelik yönlendirmeleri yeterli buldunuz mu?
4. Ölçeği yanıtlama süreniz ne kadardı?
5. Anlayamadığınız ya da cevap veremediğiniz ölçek maddesi bulunuyor mu?
6. Bir bütün olarak ölçeğin anlaşılabilirliği nasıldı?
7. Ölçeğin uyarlanması ile ilgili belirtmek istediğiniz görüşünüz var mı?

EK-5. Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği Kullanım İzni

I would like to request your permission to study the validation and reliability of AELS Turkish Population

5 ileti

9 Eylül 2021 22:07

Dear Professor Graham D. Bodie

My name is Handan OZCILNAK. I am a master degree student in Psychiatric and Mental Health Nursing Department at Gulhane School of Nursing, Health Sciences University in Turkey. I read your "Active Empathic Listening Scale (AELS)". The scale is really very well constructed and easy to administer, moreover it is not time consuming. I would like to request your permission to study the validation and reliability of AELS in Turkish Population. I am looking forward for your answer.

Sincerely yours,

Handan OZCILNAK

Gulhane School of Nursing

10 Eylül 2021 02:04

Absolutely! See attached. When you have it translated, I would appreciate a copy. And when you have data, I would love to see what you find. I also have an ongoing project, doing a large-scale multi-language validation study; if you end up collecting enough data it would be great to eventually include them in that effort.

Graham Bodie, Ph.D.
Professor of Integrated Marketing Communication
School of Journalism and New Media

[EXTERNAL]

[Alintılanan metin gizlendi]

Active empathic listening scale AELS in Sourcebook.pdf
579K

11 Eylül 2021 20:30

I am grateful to you for your positive approach, Professor Bodie. It is my honor to regularly share my study findings with you. Thank you for leading me in my work. See you soon.

Sincerely Yours

Handan OZCILNAK

EK-6. İletişim Becerileri Ölçeği Kullanım İzni

İletişim Becerileri Ölçeği İzni Hakkında

4 ileti

26 Eylül 2021 20:01

Sayın Prof. Dr. Fidan Korkut Owen,
Ben Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Yüksek Lisans öğrencisi Handan ÖZÇİLNAK. 2014 yılında geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığınız İletişim Becerileri Ölçeği'ni e yüksek lisans tez çalışması yapmak amacıyla kullanmak üzere izninizi istiyorum. Yapacağım çalışma dinleme becerilerini ölçen bir ölçeğin Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik çalışması ile ilgili olacak. Örneklem grubumu Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan hemşireler üzerinden oluşturacağım. Cevabınızı tüm saygımla bekliyorum.

Saygılarımla
Handan ÖZÇİLNAK

26 Eylül 2021 20:13

Merhaba Handan

Tez çalışmada elbette İletişim Becerileri Ölçeği'ni kullanabilirsin. Yetişkinlerden veri toplayacağın için sana ilgili versiyonu ve bilgileri iletiyorum. Bir de makale ekledim. Çalışmada kolaylıklar dilerim

FKO

[Alıntılanan metin gizlendi]

3 eklenti

İBÖ-Yetişkin formu anahtar.docx
22K

İletişim Becerileri Ölçeği_YF bilgileri.docx
25K

yetişkinlerde iletişim makalesi 2018.pdf
582K

26 Eylül 2021 20:31

Öncelikle ölçeğinizi kullanım izni verdiğiniz ve çalışmanızı benimle paylaştığınız için çok teşekkür ederim. Sağlıklı ve iyi günler diliyorum hocam.

5 Haziran 2023 20:14

EK-7. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul İzni

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 46418926

26.05.2022

Konu : Gülhane Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Kararları

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

TOPLANTI TARİHİ : 26.05.2022

TOPLANTI SAATİ : 13:30 (Covid-19 tedbirleri kapsamında toplantı online yapılmıştır.)

TOPLANTI NO : 2022/06

PROJE/ KARAR NO : 2022-200 (Değerlendirilme Tarihi: 26.05.2022)

Üniversitemiz Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalından görevli Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem YÜKSEL'in sorumlu araştırmacı, Handan ÖZÇILNAK'ın yardımcı araştırmacı olduğu, 2022/200 kayıt numaralı, "**Aktif – Empatik Dinleme Ölçeği Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması**" başlıklı yüksek lisans tezi proje önerisi, araştırmının gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur. Rica ederim.

Sıra No	Adı Soyadı ve Görev Yeri	Kuruldaki Görevi
1	Prof. Dr. Ahmet COŞAR (Gülhane Anestezi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Başkan
2	Prof. Dr. Alper GÖZÜBÜYÜK (Gülhane Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Başkan Yardımcısı
3	Prof. Dr. Selahattin BEDİR (Gülhane Üroloji. Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
4	Prof. Dr. Levent KENAR (Enstitü Tıbbi Kimyasal Biyolojik Radyolojik ve Nükleer Savunma Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
5	Prof. Dr. Yusuf İZCİ (Gülhane Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
6	Prof. Dr. Suat DOĞANCI (Gülhane Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
7	Prof. Dr. Ali Kağan COŞKUN (Gülhane Genel Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
8	Prof. Dr. Cantürk TAŞÇI (Gülhane Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
9	Prof. Dr. Necmiye Ün YILDIRIM (Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
10	Prof. Dr. Fulya TOKSOY TOPÇU (Gülhane Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
11	Prof. Dr. Ayten TÜRKKANI (Gülhane Tıp Fakültesi, Histoloji Anabilim Dalı Başkanlığı)	Sekreter
12	Prof. Dr. Gülten GÜVENÇ (Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
13	Prof. Dr. Dilek YILDIZ (Gülhane Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
14	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNEY (Gülhane Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye
15	Dr. Öğr. Üyesi Eray Serdar YURDAKUL (Gülhane Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Başkanlığı)	Üye

EK-8. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Kampüsü Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı Çalışma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.03.2022-109320

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
Gülhane Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-66181794-100-109320
Konu : Doç.Dr.Çiğdem YÜKSEL'in Araştırması
Hk.

03.03.2022

Sayın Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL

Sorumlu Araştırmacısı Doç.Dr.Çiğdem YÜKSEL, yardımcı araştırmacısı Handan ÖZÇILNAK olan "Aktif-Empatik Dinleme Becerisi Ölçeğinin Türkçe Geçerlik ve Güvenirligi" konulu doktora tez çalışmasının Gülhane Hemşirelik Fakültesi öğrencileri ile yapılması uygun bulunmuştur. Araştırmanın, etik kurul onayının alınıp Gülhane Hemşirelik Fakültesi Bilimsel Araştırmaları Değerlendirme Komisyonuna bildirilmesine müteakip yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.
Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Emine İYİGÜN
Dekan

EK-9. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur (Rıza) Formu**BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU**

Araştırma Projesinin Adı: Aktif-Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

Sorumlu Araştırmacının Adı: Çiğdem YÜKSEL

Diğer Araştırmacıların Adı: Handan ÖZÇILNAK

“Aktif- Empatik Dinleme Ölçeği'nin Türkçe Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması” isimli bir çalışmada yer almak üzere davet edilmiş bulunmaktasınız. Bu çalışmaya davet edilmenizin nedeni hizmet verdiğimiz alanda aktif dinleme ve iletişim becerilerimizin ölçülmesini sağlayacak çok kapsamlı bir ölçek olan Aktif Empatik Dinleme Ölçeği (AELS)' nin literatürümüze kazandırılması ve ileri çalışmaların önünün açılmasıdır. Bu çalışma, araştırma amaçlı olarak yapılmaktadır ve katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmaya katılma konusunda karar vermeden önce araştırma hakkında sizi bilgilendirme amacıyla size bu formu sunmaktayız. Çalışma hakkında tam olarak bilgi sahibi olduktan sonra ve sorularınız cevaplandıktan sonra eğer katılmak isterseniz sizden bu formu imzalamanız istenecektir. Bu araştırma Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalında, Doç. Dr. Çiğdem YÜKSEL sorumluluğu altındadır.

Çalışmanın amacı nedir; benden başka kaç kişi bu çalışmaya katılacak?

Bu çalışmada hizmet verdiğimiz alanda aktif dinleme ve iletişim becerilerimizin ölçülmesini sağlayacak çok kapsamlı bir ölçek olan Aktif Empatik Dinleme Ölçeği (AELS)' nin literatürümüze kazandırılması ve ileri çalışmaların önünün açılması amaçlanmaktadır.

Araştırma tek merkezli olarak yürütülecektir. Çalışmaya toplam 400 kişinin katılması planlanmaktadır.

Çalışma ile ilgili ek bilgiye gereksiniminiz olduğunuzda aşağıdaki kişi ile lütfen iletişime geçiniz.

ADI : Handan ÖZÇILNAK

GÖREVİ : Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri
Hemşireliği Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

9. ÖZGEÇMİŞ

I. Bireysel Bilgiler:

Adı Soyadı: Handan ÖZÇILNAK

Yabancı Dil: İngilizce

Görev Yeri: Ankara Bilkent Şehir Hastanesi

II. Eğitim Bilgileri:

Lisans	Hemşirelik	İzmir Katip Üniversitesi	Çelebi	2014-2018
--------	------------	-----------------------------	--------	-----------